

Nagyvárad Estilap

A szerkesztésért felelős:
MARTON MANÓ főszerkesztő

Kiadóhivatal: Hegedűs Hirlapiroda
Szerkesztőség Károly herceg (Szilágyi Dezső)-utca 6.

A városi villamosmű jövője

Nagyvárad város szeme-
fénnyé: a villamosmű, amelyre
amyszor méltán büszkéek vol-
tunk, súlyosan megbetegedett.
A betegség nem új keletű. Em-
lékezzünk vissza háboru után a
szénhiány és a vagonhiány
idején, hányszor borult sötét-
ségbe a ragyogó váradi éj-
szaka, hányszor kellett átes-
nünk a villamosáram szünete-
lésének súlyos és sokszor vég-
zetes kellemetlenségein. A vil-
lamosmű legsúlyosabb válsá-
gát élte át, amikor megkezdő-
dött a nagy konjunktúra és a
villamosmű vezetősége di-
cséretreméltó energiával meg-
tudta menteni a villamosművet
attól a pusztulástól, amely más
városokban, például Kolozs-
várt éveken át még most is
válságos mizériájává lett a
lakosságának.

A betegség azonban csak
látszólag múlt el. Most egy-
szerre újult erővel támadt föl
és azzal fenyeget bennünket,
hogy visszatérnek a koromsö-
tét fekete éjszakák, a gyárak
kénytelenek lesznek újból be-
szüntetni üzemüket és egy po-
hár vizet sem tudunk kiszori-
tani a vízvezetéki csapokból.

A villamosmű igazgatója,
Bazilli Mihály, aki a vállalatot
nagy körültekintéssel és elis-
merésre méltó buzgalommal
vezeti, már többször rámuta-
tott a közelgő veszedelemre.
A villamosmű deficitje egyre
nőtt, az áramdíjak emeléséről
hallani sem akart a tanács, el-
lenkezőleg jótékonsági akció-
kat, ünnepélyeket rendeztek a
villamosmű jövedelméből és a
villamosmű valóságos ban-
kárjává lett a városnak. A köz-
világítás, a vízmű üzemének
villanyköltségeit egyszerűen
nem fizették meg a villamos-
műnek, amely ezt a megterhelé-
st nem bírta ki. A 12-ik
órán Bazilli Mihály a leg-
energikusabban, saját állásának
védelméért követelte a
városi tanácstól az orvoslást.

Az első városi tanács, ame-
lyet a polgárság a maga akara-
mából választott meg, kénytelen
a villamosmű megmentésének
részéről feladatát vállalni.
Népszerűtlen ez a feladat, mert
másképpen nem lehet megoldani
ezt a problémát, csak áramdíj-
emeléssel. Már az első ülés ki-
tűzött a villamosmű felülvizs-
golására egy bizottságot, a
mely a kérdés fontosságát be-

látta és napok alatt nagy mun-
kát végezve, a mai tanács-
ülésre terjesztette be javaslatát
az állandó választmányhoz.

Ez a javaslat, amelyet dr.
Rozvány Jenő szerkesztett
meg, nagyon szomorú doku-
mentum. Máshelyen részlete-
sen ismertetjük tartalmát, itt
csak az orvoslás módját méltat-
juk, amelyet Rozvány és a
bizottság ajánl. Kétségtelen,
a villamosműnek 6,362,000 de-
ficitjét másképp nem lehet el-
tüntetni, csak az áramdíjak
emelésével. Az a szociális gon-
dolkozás, amely az új városi
tanács tagjait vezérli, éppen
abban tükröződik vissza, hogy
ezt az újabb hat milliót nem
egyenlő arányban követeli a

város minden polgárától. A
bizottság belátta azt, hogy a
világítás, a víz elsőrendű szük-
ségleti cikk és nem szabad ki-
használni a polgárságnak meg-
kötött helyzetét, hogy dikta-
tóríkus módon anyagi erejét
messze meghaladó összegeket
követeljenek szegénytől, gaz-
dagtól egyaránt ezekért a leg-
fontosabb közszükségleti cik-
kekért. A bizottság ter-
vezete messzemenő progress-
zivitás alapján akarja emelni
az áramdíjakat. Az a család,
amely csak egy-két lámpával
világítja szegényes és szűkös
lakását, nem köteles az áram-
díj emeléséhez hozzájárulni.
Három-négy lámpánál már 5
százalékos legyen az emelés,
5 lámpánál 15 százalékos. Az
üzletek áramdíját 20 százalé-

kal kívánja emelni. A tisztvi-
selőket 10 százalékkal. Az
átalánydíjakat, a kávéházak
világítását 20 százalékkal drá-
gítja meg az új emelés, míg az
iparüzemek a súlyos gazdasági
helyzetre való tekintettel csak
15 százalékkal fizetnének töb-
bet.

Ez a progresszivitás, amely
teljesen kiküszöbölné a defi-
citet, mindenestre figyelemre-
méltó. Az új városi tanács bi-
zonyára alapul elfogadja a
bizottság és Rozvány ia-
vaslatát, amely a mostani kö-
rülmények között az egyetlen
lehetséges megoldásnak látszik.
Igaz, áldozatot követel tőlünk,
de ezt az áldozatot meg kell
hozní, mert a villamosműre
ugy kell vigyáznunk, mint a
szemünk világára.

Halotti ruhába öltöztette a feleségét, mégsem emlékszik semmire az aradi-uti gyilkos vasutas Szenzációs tanuvallomások a főtárgyalás második napján

Az Aradi-uti hitvesgyilkos
vasutas bűnpörében ma délelőtt
folytatta a törvényszék a tanuki-
hallgatásokat. A tanuk legnagyobb
része — mint ismeretes — semmi
közéleti felvilágosítást nem tu-
dott adni a véres esetről és annak
okairól. A vallomások kimerültek
abban a stereotip véleményben,
hogy Popa György jóviszonyban
élt a feleségével, viszont nagyon
szerette az italt és ha részeg volt,
sokszor kiveköztött önmagából.
Egyébként jómódu, rendes ember-
nek ismerték Popát, aki egy-egy
kiruccanás után rendesen csodál-
kozva szólt, amikor botlásaira fi-
gyelmeztették:

— Bocsássatok meg, de én iga-
zán nem emlékszem semmire!

Ma délelőtt az első tanu Mol-
nár Károly ügynök volt, aki üzleti
összeköttetésben állt Popával s a
gyilkosság estéjén együtt mulatott
vele a Széchenyi-étteremben. El-
mondja, hogy

Popa akkor tökéletesen ré-
szeg volt és számolatlanul
szórta el a pénzét a cigányok
közé.

Később eljött érte a felesége, aki-
vel alig tudta a részeg embert ko-
csira tuszkolni. Elkísérte őket a
kapuig... Ha tudta volna, hogy

mi történik aztán, ott maradt vol-
na ő is és megakadályozta volna
a szerencsétlenséget.

Gelb Kálmán magántisztviselő
volt a következő tanu. Ott lakik
Popa házában és őt kérték fel a
gyilkosság éjszakáján arra, hogy
hívja el Pollacsek doktort. Az or-
vossal együtt ő is bement Popák-
hoz.

A konyhában egy hencseren
feküdt az asszony,

akit Pollacsek doktor nyomban
megvizsgált.

— Meghalt! — mondta az or-
vos, mire Popa magából kikelve
ordítani kezdett:

— Jaj, híjjanak el minden
váradi orvost, mentsek meg a
feleségemet!

Osian Gábor rendőrségi de-
tektívet hallgatták ki ezután. A
gyilkosság éjszakáján megjelent
nála a vádlott és

bejelentette, hogy a felesége
természetes halállal — meg-
halt.

De annyira részeg volt, hogy szin-
te öntudatlan állapotban mondta
ezt. Aztán Jonescu rendőrko-
miszárral együtt kiment vele a
helyszínre, ahol megkezdtek a
kihallgatásokat.

— Hogyan halt meg az asszony?
— kérdezték Popától.
— Természetes halállal.
— De hiszen véres a keze!

— Amikor rosszul lett, le-
esett a székéről és beleesett
a késbe, attól véres!

— De hiszen a kés nem állha-
tott a földön hegyével fölfelé!
Erre összezavarodott a vádlott.
— Nem tudom — mondta sa-
padtan és közben a halott asz-
zonyt nézte.

A holttest megvizsgálásakor ki-
tűnt, hogy a szerencsétlen asz-
zonyt meggyilkolása után meg-
mosták és felöltöztették. Tanu azt
hiszi, hogy Popa édesanyja tette
ezt s a vádlott maga is segített a
bűnjelek eltakarításánál. Az élés-
kamrában guzsba kötve megtalál-
ták az asszony fehér ruháját, vé-
resen. Megtalálták a kést is...
Mire a következő szavakkal for-
dultak Popához:

— Jöjjön segítsen felöltöztetni
a halottat!

— Fel van az már öltöztet-
ve halotti ruhájába — volt a
deliriosus válasz.

Osian detektív azután elmond-
ja, hogy éjjeltől reggel nyolcig
hallgatták ki Popát, aki akkor
tört meg, amikor szembesítették
az édesanyjával s az öregasszony
így szólt hozzá:

— Ne tagadd el édes fiam, ami
történt. Ugyis kiderült már min-
den.

Erre aztán vallott a vádlott.

— Jaj istenem, mi lesz velem?
— sóhajtozott kétségbeesetten.
A védők kifogásolják, hogy Po-

**Délután 2 órákor
érkezett táviratok
a nyolcadik oldalon**

A Dorian-Filmszínház műsora:

Ma, szombaton
utoljára 3, 5, 7 és
9 órákor

A titokzatos láncosnő

Dráma 8 felvonás

A főszerepben:

**Barbara la
Marr**

Levis Stone

Holnap, vasárnap
délelőtt 11 órákor

matiné

10 lejes helyárakkal

Ördög bibliája

Nina Naldival

Feleségem férje

Lucy Dornival

DORIAN

filmek!

Holnap, vasárnap
délután 3, 5, 7 és
9 órákor

Asszonyok akiket nem köszön- tenek

Látványos film 8
felvonásban

A főszerepben:

Lya Mara

Alons

Frühling

pár egész éjszaka vallatták. A
vádolt viszont azt állítja, hogy a
detektív meg is várta!

— Mivel tudja azt bizonyítani,
hogy megvertem? — kérde a tanu,
s bár a vádlettnak nincsen bizonyi-
téka, a védők kéri az elnököt,
hogy a tanut ne eskesse meg. A
bírósg azonban — törvényes aka-
dályok hiányában kiveszi az esküt
a tanutól.

A tárgyalás tart.

Mi újság?

41

számban

SZÍNHÁZI ÉLET

október 11-12.

megérkezett.

Kapható a

Hegedűs Hirlapirodában.

* Három és fél millió meg-
takarítás a költségvetésben. A
városi állandó választmány
déli ülésén, a tárgysorozat ge-
rincét a költségvetés módosi-
tása képezte. A javaslatot,
amely több gépírással olda-
terjed, a távollévő Egry
Gergely tanácsos helyett Be-
nedek Aladár, a pénzügyi
osztály főnöke ismertette. Az
előadó véleménye szerint a
mult évi költségvetés egyes té-
telei — amelyek felhasználat-
lanul maradtak — a jövőben
vagy részben, vagy teljesen
megszűntetik. Ilyenformán 3
millió 400 ezer lejt olyan tétel
maradt fenn, amelynek kiuta-
lására nem került sor. Ezt az
összeget a póthitelalapra viszik
át és onnan eszközlik a szük-
séges kiadásokat. Benedek
Aladár nagy alapossággal meg-
konstruált javaslatát tíz napos
közszemlére helyezik, ennek az
időnek lejárta után az időköz-
ben kiegészített és megalakult
tanács fog annak további sor-
sáról dönteni.

* A Siatul Negustorese új
helyisége. Ismeretes, hogy a
nagyváradi Siatul Negustorese
elköltözött a Rimanóczy szálló-
ban bérelt régi helyiségéből
Vlahuta (v. Szent János)-utca
9. szám ideiglenes helyiségébe.
Végleges elhelyezkedését ille-
tően a Siatul még nem dön-
tött, a legutóbbi választmányi
ülésén ellenben bizottságot
küldött ki, hogy a rennde-
zésre álló ajánlatok közül a leg-
alkalmasabb helyiségre vonat-
kozólag küsse meg a bérleti
szerződést. A választmány
ezenkívül foglalkozott a vasúti
szállítmányok fosztogatása
miatt emelt panaszokkal is és
elhatározta, hogy illetékes he-
lyen érélyesen eljár azok or-
voslása érdekében.

* A Népszövetségi Hangya
igazgatósága fölkeri tagjait,
hogy a hó 10-én, vasárnap dél-
előtt 11 órákor a Kath. Kőr kis-
termében tartandó közgyűlésen
megjelenni szíveskedjenek.

* Halálozás. Schwartz
Samuel ecetgyáros 81 éves ko-
rában hosszas betegség után
péntek délelőtt elhunyt. Teme-
tése vasárnap délelőtt fél 10
órákor lesz. Csilányi-u. 34. sz.
gyászszázból.

Rothbart Károly keres-
kedő tegnap este 8 órákor
hosszas szenvedés után 49
éves korában elhunyt. Teme-
tése holnap, vasárnap délelőtt fél
11 órákor lesz az Avram Jancu
(v. Kossuth)-utca 13. számú
gyászszázból.

Hétlőn megy
az Apolló-mozgóban
a legszebb zsidótárgy film

ISKOR

(Egy halálraítelt menyegzője)

amelyben Beregi Oszkár,
Daghy Servaes,
Moris Schwartz, a newyorki
zsidószínház igazgatója, to-
vábbá Reinhardt Bühne, jid-
dische Bühne, Wien és a Vil-
naer Truppe legjobb művé-
szel játszanak.

Sporttharisnya 57 lei
Divatkokás cerna-
harisnya 77 lei
a HÖFEHERKE
Aruházban
Sas-passage 2565-2

* Fedák Sári filmet ír Mol-
nár Ferenczel való házasságá-
ról, Rodolpho Valentino utolsó
írása, Kegyetlen leplezések a
filmsztárok multjáról és más
érdekes cikk, valamint az er-
délyi mozgósínházak készülő
filmslágeri képekben, talál-
hatók a Film Riport legújabb
számában, amely 12 lejtől a
mizikban és az újságíróknál
kapható.

* Hétfőn lesz a sofiörvizsga.
Az államrendőrség közlekedés-
ügyi osztályának értesítése
szerint a legközelebbi sofiör-
vizsgát hétfőn délelőtt 10 óra-
kor tartják meg. A sofiörjelöl-
tek gépkocsival együtt kötele-
sek pontos időben megjelenni.

* Orvosi kozmetikai rendelő.
Dr. Jeremiás Aranka Bulv.
Reg. Ferdinand 24. (Uj plébá-
nia-palota.)

* A színház zenekara vasárnap
este 9 órákor a színházban filhar-
monikus estét rendez előkelő mű-
sorral. A műsor keretében elő-
adásra kerülnek Beethoven,
Grieg, Liszt, Thomas, Schubert és
Wagner művei. A zenekart ez al-
kalommal negyven tagra egészítik
ki. Jegyek előre válthatók a
színházi jegypénztárnál. Az egyes
műsorszámok alatt az ajtók zárva
maradnak.

HEYMAN-SZINKÖR

ma utoljára bemutatja
3, 5, 7 és 9 órákor

Farao leánya

Főszerepben:

Emil Jannings, Erna Morena,
Bernhard Goetzke, Anita Berber

Holnap délelőtt nagy matiné

Gyulay Pál örökszép
költeménye nyomán

Három árva

Főszerepben:

Jacko Cia, Széchy Ferkó, Goth
Vilma, Vándory Gusztáv
Teljes zenekarral.

Jön a

Szenvedélyes asszonyok

Rigó Jancsi és Simay hercegnő
szerelme Eszterházy Ágnes
grófnő — Fern Andra

Olcsóbb lett a luxus-cipő
WEISZ-nál Nic. Iorga 7.

x Özvegy Feldman Már-
tanné, Str. Vlahuta (Szt. János-
utca) 30., ajánlja elsőrendű női,
leány, fiu divatszalonját.

x Részlet fizetésre is előállít
temetéseket a „Kegyelet” Sas-
passage.

Arany ajándéktárgyak KALMANNAL!!

x Régi német illusztrált la-
pokot olcsó árban árusít a He-
gedűs Hirlapiroda.

Apolló mozgó

Szombat és vasárnap
JEAN ANGELO legpompá-
sabb filmje

A kalandor

Izgalmas kalandorfilm
6 felvonásban

ALFRED CAPUS regénye

Holnap, vasárnap d. e. fél
11 órai kezdettel a legszebb,
leggazdagabb

matiné kettős műsor

1. A vörös macska

Izgalmas detektívdráma

2. A bilé menyasszonya

Érdekes dráma a své-
dek történetéből.

10 lejes helyárak

Hétlőn először a legszebb
zsidótárgy film

ISKOR

Egy halálraítelt menyegzője

* Szézonnyitó teacstély az izr.
fiúváház és aggók háza javára.
Lehet-e kellemesebb estét eltölte-
ni, mint egy kellemes otthonias
puha milliójében párolgó illatos
tea mellett csevegni, táncolni,
mah-yongozni a legújabb cigány-
zenével kombinált jazz-band hang-
jainál. És mindez 40 leiert, mely-
nek tetemes részéből az arvakat
és aggokat segítézzük. Legyen
tehát ott mindenki az ujjáalakított
Palace ragyogó termeiben. A tea-
est sikeréről a következő házias-
szonyok és házi kisasszonyok
gondoskodnak: dr. Adorján Emil-
né, dr. Antal Miklósné, Beck Nán-
dorné, Balázs Ödönné, dr. Bucico
Korolánné, Barna Jenőné, Dar-
vasi Lajosné, Deutsch Ignácné,
Eichner Sándorné, dr. Eilender
Henrikné, Engel Lászlóné, dr. Fa-
ragó Viktorné, dr. Farkas Ador-
jánné, dr. Fleischer Györgyné,
Gonda Vilmosné, Bartosné (Pável-
utca), Grosz Gézané, Grossu Fri-
gyesné, Grünstein Béláné, dr.
Guttman Miklósné, Hajdu Hugó-
né, Hevesi Nándorné, Hollós Je-
nőné, Jónás Andorné, dr. Kec-
keméti Lipótné, dr. Kádár Elek-
né, Kallós Jakabné, Kelen Bélá-
né, Kepes Samuné, dr. Kepes Mik-
lósné, Krets Lászlóné, dr. Láncai
Józsefné, Lechner Józsefné, Mol-
nár Béláné, Neubrunn Jakabné, dr.
Osváth Renéné, dr. Rácz Ödönné,
Róth Józsefné, Hegedűs Nándor-
né, Vadász Gyuláné, Weimann
Béláné. Leányok: Beck Mancsi,
Halász Kató, Jakobi Lili, Lengyel
Klári, Rosenberg Mancsi, Ujvári
Margit, Sugár Baba, Reisinger An-
nus, Herskovits Dódy, Kepes Er-
zsi, Robitsek Klári, Ullmann Han-
na, Ziszovits Lenke.

A tanáró kiszólitja a negye-
dik osztályos Grün Évát, akinek
térden felül ér a szoknyája:
— Hát te nem tudod, hogy
csak térden aluli szoknyában
szabad iskolába jönni?
— Tudom feleli a kis Éva
szepege — de reggel a vasa-
lásnál megpörköltödött a szok-
nyám és így a mamáét vettem
fel.

A fiatal Kohn csempészett
csipkét visz a menyasszonyának
ezen szavakkal adja át:
— Ezt a csipkét Brüsszelből
csempésztem. Ebből láthatja,
Rezsinké, hogy az én szerelmem
nem ismer határokat.

Eltemettük Szűts Dezsőt

Nem érzi azt más, csak az újságíró, milyen iszonyu és szívenütő ez az örök stílus, hogy a mi fajtánk koporsóját, akárhogy fordul, a kórház kamarájából cipelik az Ur szőléjébe. Hiába ég a csillag a homlokon, alkotó lángész vagy szürke riportkuli, az ut vége egy és ugylátszik nincs mentesség. Vagy Szűts Dezső ravatala fölött nem a vén kórházi fiúfia bologatott tegnap a tündöklő októberi fényességben? Milyen felesleges ősz, kedves, játékos, meleg tavaszi sugarak csókoltatták holt barátunk koporsójának virágait, mintha a nap, maga szentséges Helios akarná viszonzni finom bucsújával Szűts Dezső lázadóan pogány napimádatát.

A ravatal, ó a megszokott gyári ezüst-fekete, amitől annyira irtózt az ő izlése. De ultramontán miszticizmusával szerette a tömjén illatát és az égő viaszt. És most a szagos füst ott kóválygott a koszoruk között és fehérszárú karcsu gyertyák végén kéklő lángcsillagok pislogtak. Mennyi, mennyi virág, nem a szalagos megemlékezés, de száz meg száz apró csokor, pár szál színes őszi róza, egy-egy pelargónia, mályva, kis városvegi kertek nevelése. És kicsi ligeti, porongyi lányok, fiúk, akiket ez az Anatole France álmaira méltó ember tanított, vigasztalt és vezetett kétes utakról a jó ösvényre, szegény asszonyok, akiket hivatalokban az esztalt verte, ezek szórták tele a Szűts ur szemédelét virággal.

... A vonat vigan lütytyenve csattog a kórház alatt, a sokaság egyre növekedik, már egész feketé tömeg erdődzik a napfény árnyában égő udvaron. Előkelő urak, asszonyok érkeznek, papi emberek minden felekezetről valók, hiszen a mi drága barátunk nem ismert emberek közt csekély különbségeket. Ember volt és jó volt, pedig ha ember volt gyarlónak és komisznak kellett volna lennie. De ő Dosztojevszki csodálatában nőtt, aki a legelhagyatottabb és legutolsó embert is szeretete, mert ember, tehát testvére. Jó volt, pedig sokszor, ő tudta mikor és hol éles tüskéjét mutatni, mint a borz, de hiszen a tüske alatt is mindig ott a borz maga...

— Szegény — mondja mögöttünk valaki — most néztem meg a koporsóban, nagyon megváltozott... Adj egy kis tüzet kérlek. Egy ur arról beszél a ravatal közelében, hogy a tüzfát ötszáz leire emelték, majd meglátjuk, mit szólnak hozzá a lapokl...

De milyen érdekessé válik a gyászos közönség. Emberek, akik évekig elrejtve élnek. Nini, ki is ez a kedves öreg? Régi, régi rendőr, valamikor Gerő kapitány ajtónállója volt és egy-egy hunyotással jelentette a riportereknek, hogy van ám szenzáció. Hát azok ott? Városházi irnokok a kilencvenes évekből. Aztán a régi emberek: Bösörmenyi Géza, Cser János, a pálya kezdetéről való Tiszántulbeli kolleka, jaj de megöregszünk kedves, kedves Vidosits Gyula, a régesrégi jó cimborák: Korda ur, Schvarc Béla, Lévai Márton, a Jenő...

... Gemitus mortis dolores...

A megrázó szertartás gyönyörű latin szavai hullnak a szívekre. A napos lejtők most az Aranyoldalon, a nevető gazdag tőkéllel hiába várják őszi vándorukat. Eb-

ben a percben az őszi vándor indulni fog és a nagyváradi nyomdákban mingyárt megállnak a csatogó, dörgő gépmonstrumok, amelyeket ő szent alázattal szolgált, s amelyek őt szolgálták...

Kirielejezon...

Fiatal újságírók viszik mesterük koporsóját. És megy, megy a fekete hintó drága terhével, utána, körülötte ezernyi megtört szívű ember. Zúgnak a harangok és amerre a gyászos menet ballag, a bolti redőnyöket lebocsátják és az utca két partján kalaplevéve bucsuznak az emberek. És végesvéig a halott

utján — megrendítően szép — az utcai lámpák égnek mindenütt a gyász jeléül, amerre egy nagyszemű újságíró holtában az ő városán elvonul.

A színház oszlopcsarnoka körül, a lépcsőkön, a parkban, a téren egész Várad. Kedves, szép, meleg szavak zuhognak a koporsóra, barátok bucsuztatója zokog, aztán az utolsó ut. Ó, ó dehogyan engedte volna ezt a dekoratív elintézt, dehogyan engedte volna szegény. Majd éppen ő! De talán, amint a koporsó végigdöcögött kicsi utcákon, a félrekapott tetejű

törpe házak között, a könnyes szemű apró, szegény emberek láttán megnyugodott volna áldott szíve. De nézd csak Dezső! Igazságtalan voltál, amikor a korbácsot a torony felé suhogtattad! Most meg kellene mondanod őszintén: hát csak a város közepét világítják? Ó bizony meghatotta az elkérgesült újságíró szívet, hogy az utcai villanylámpák a temető kapujáig kísérték, aki valaha a petroleum-lámpák korában verekedett ezeknek a csillogó fénybogaraknak az előjövő életéért. A drága őszi nap pedig besűtött a kicsinyke házak ablakán, mintha a Szűts tekintetes ur szeretete csillogott volna be utoljára a szegények fészkébe...

Hatmillió lejes deficitje van a nagyváradi villamosmünek Bizottsági javaslat a villamosmü költségvetésének kiegyensúlyozására

A villamosmü áramdíjának emelése ügyében kiküldött bizottság elnöke, dr Rozvány Jenő ma terjeszti be az állandó választmányhoz jelentését. A jelentés rámutat arra, hogy a villamosmü számadásai belekalkulálva a tüzelőanyag árának emelkedését, a vasuti tarifák emelkedését, a villamosmü alkalmazottjainak fizetésjavítását, összesen 6,362,000 lei deficitet mutatnak.

A villamosmü költségvetését annak idején szabályszerűen összeállították és megszavazták, ez a hiány időközben merült fel és pedig a legkülönbözőbb okokból.

A hiányt másképp nem lehet fedezni, csak a villamosáramdíjak megfelelő emelésével, vagy pedig kölcsön után. Minthogy azonban egy ilyen rendkívüli kölcsön nem alkalmas a költségvetési hiány végleges fedezésére,

a bizottság az áramdíjak emelését javasolja az állandó választmányának.

Megjegyzik a jelentés, hogy a költségvetés átvizsgálása alkalmával megállapította, hogy a villamosmü büdzséje nem felel meg a rendes kereskedelmi költségvetésnek, és nem számol a kereskedelmi szabályokkal. A jövőben ki kell kerülni azokat az anomáliákat, amelyek a villamosmü pénzügyi egyensúlyát most felborították. Ezek a legfontosabb tételek a következők:

1. A miniszter a költségvetésből törölte a közvilágítás költségeit, ami

egymagában véve két és félmillió lejt tesz ki.

Ilyenformán a városi közvilágítás díjai valósággal

új adót jelentenek a fogyasztó közönség számára

és hiába hiányzik a városi költségvetésből ez a tétel, ezt az adót mindenkinek egyaránt fizetnie kell.

2. Hasonlóképen nem indo-

kolt a vízmü és jéggyárüzem áramdíjának kilovattonként három lejtben való megállapítása.

3. A költségvetésben nagyon sok tétel szerepel olyan költségekre vonatkozóan, amelyekből emberbaráti, kulturális és nemzeti ünnepek rendezésére szolgáló kiadásokat fedeztek.

4. Említést tesz a jelentés egy ajándékról is, amelyet a villamosmü 15—20 ezer lej értékben egy ismret politikusként ajándékozott és amely ajándékozás ellenkezik a villamosmü alapszabályaival.

Kifogásolja a bizottság, hogy a villamosmü a kávéházak és más hasonló vállalatok számára különös kedvezményeket nyújtott

és azon a véleményen van, hogy ezeket az üzletfeleket nem lehet nagyobb kedvezményben részesíteni, mint a többi nagy fogyasztót.

A javaslat a villamos vasut és a vízmüüzem számára kü-

lön-külön 1,200.000 lejjel javasolja az áramdíjak emelését.

Egyébként az áramdíjakat progresszíve kívánja felemelni. Amint azt lapunk más helyén közöljük, ez a progresszivitás tervszerűen van elkészítve és abból indul ki, hogy

az egy-két lámpával bíró fogyasztók áramdíját emelni egyetlen banival nem lehet.

A progresszivitás 5—15, sőt 20 százalékgig megy fel. Az üzletek 20 százalékkal, a tisztviselők, beleértve a villamosmü és a városi tisztviselőket is, 10 százalékkal fizetnének többet, a magánfelek általánydíjai, kávéházak emelése 20 százalékos volna, a kis és nagyiparosok, az utóbbiak közül azok is, akik szerződés szerint fizetik a díjakat, 15 százalékkal lesznek kötelesek többet fizetni. Ezekből a tételekből kimutatott 6,283,000 lej többletbevétele várható a mostani bevételekhez képest és ily módon a villamosmü költségvetését ismét egyensúlyba lehet hozni.

Roboz Imre darabot és regényt irt börtönében

VALÓSZÍNŰLEG A NEMZETI SZÍNHÁZBAN KERÜL SZÍNRE AZ ÚJ EMBER SZERKESZTŐJÉNEK DRÁMÁJA

Roboz Imre magas alakja, civkkes arca és feltűnő nyakendői még élénken visszavibbnak Nagyváradon.

A magyarországi kommunizmus bukása után először ebben a városban ütött tanyát Béla bátyjával együtt. Nagyvárad utcáin kerültek először ki a magyar nemzetiszín fedelű füzetek, amelyek nem éppen dicsegetően festették le a kommunizmus utáni rend helyreállítás első hónapjait. Roboz Imre később Kolozsváron Új Ember címen hetilapot indított, mely témái főkörélt főleg a magyarországi eseményekből merítette. Ebben a heti újságban Roboz és újságíró kara a legélesebben harcolt a kurzus ellen és az Új Ember nem igen válogatott a kifejezésekben, amikor Magyarország kormányfőiről volt szó.

Roboz lapja előbb 25—30.000 példányban jelent meg, de csakhamar visszaesett, mert összezsugorodott az érdeklődés, amely Robozékat fogadta. Roboz Imre magánéletét lapja hasábjain szellőztette és olyan modort tanusított, amely csakhamar kivívta az erdélyi közönség ellenszét. Az Új Ember megszűnt és Robozék, akik előbb a hatóságok meleg rokonszenvével dicsekedhettek, hirtelen pálfordulással az ellenkező irányba csaptak át. Új képes lapjukban a már feltűnően konzervatív erdélyi közéleti férfiakat portáltak s az emigráció ellen kezdtek harcot. Mindezt nem annyira bűnbánatnak, mint inkább annak lehetett betudni, hogy a fantasztikusan immoralis, de kétségbevonhatatlanul tehetséges Roboz Imre alatt égni kezdett a talaj.

Roboz Imre utat akart törni magának Magyarországra, de mielőtt még új összeköttetéseinek fogva kikavicsolhatta volna magának ezt az utat, a hatóságok Roboz Imrét és fivérét Bélát áttették egy ügyből kifolyólag a magyar határon. Roboz Imrét és Bélát oda át azonnal letartóztatták s négy év óta ülnek mindketten börtönben. Roboz Imrét 12 évi legyáz büntetést rótt ki a tábla s ügye most kerül a Kuria elé, amely előtt ez a furcsa, elszánt életű hirlapíró felmentést remél.

Roboz Imre, aki különben súlyos tüdőbeteg, mint budapesti tudósítónk írja, nem tölti fogságát tétlenül. Egy négy felvonásos történelmi drámát írt Báthory Zsigmondról, amelyre Marton Sándor színházi ügynöksége tegnap 10 millió korona előleget folyósított. Egy regényt is írt Roboz Imre, amelynek már akadt kiadója, míg novellái közlését rövidesen a Nyugat kezdi meg. Rákosi Jenő, az ősz publicista levelet írt Roboz védőjének s ebben kijelenti, hogy bármit is követett el Roboz Imre, már megsemmisített bűneiért és kárt jelent a magyar irodalomra, ha börtönben pusztul el, a nélkül, hogy tehetségét értékekre válthatná.

A színházi ügynökség a Báthory Zsigmondról szóló feltűnést keltő színművet, melytől igen sokat várnak, a Nemzeti Színházba és a Vigaszínházba nyújtotta be. Roboz Imre tehát újra beszéltet magáról s egy olyan startnál áll, amelyhez zűrzavaros, mindenre-kész kalandor élete nélkül aligha jutott volna.

* **Harangszenteles Várade-lencén.** Ma, vasárnap 11 óra-kor áldja meg Bjelik Imre dr. püspök, apostoli kormányzó a hívek áldozatkészségéből be-szerzett három új harangot. A harangokat ünnepélyes körme-netben kísérik a hívek az újvá-rosi plébánia udvaráról, 9 óra-kor ünnepélyes nagymise, az eucharisztikus férfiliga közös áldozása, s utána történik a harangok megáldása. A harang beszerzésében nagy része van Halász Gyula velencei es-peres-plébánosnak. Este tár-sas vacsora az Eisele-féle jó-nevű étteremben. Egy teríték 80 lei.

* **Nyugtázás.** Özv. Rimler Károlyné halálát alkalmával közszorongatás címén az ev. iskolánál lévő „Rimler Károly alapra” adakoztak: Butyka Lajosné 200 L., Weiszlovics Emil 1000, Polyák nővérek 200, Kovács Testvérek 300, Engel József és neje 200, Fischer Emil 200, Hanslian Ede és neje 200, Materny Imre 100, özv. Guttmann Andorné 200, Szirmai Lajos és neje 200, és Varga Miklós a Derby igaz-gatója 200 L., mely összegeket halásan nyugtazza az Evang. iskola elnöksége.

* **Pályázat törvényszéki jegyzői állásra.** A szatmári törvényszék elnöke értesíti a nagyváradí íté-lő-táblát, hogy a körzetben levő já-rásbíróknál több jegyzői állás van üresedésben. Mindazok, akik ezekre az állásokra reflektálnak, okmányokkal felszerelt kérvé-nveiket a szatmári törvényszék elnökének nyújtás be.

Az összes áruk teljesen olcsó elárusítását megkezdjük.

Tájékoztató árak:

	Lei	Lei
1 m. kitűnő mosott sifon	volt 65	most 37
Duplaszéles lepedővászon	volt 198	most 98
Prima ágynemű damast	volt 120	most 84
Elsőrendű tenisflanel	volt 49	most 33
Zsinór barchet	volt 110	most 79
Ruhabársony	volt 120	most 89
Kitűnő női ruhaszövet	volt 250	most 139
150 cm. széles gyapju férfi ruhaszövet	volt 450	most 298

azonkívül a raktáron levő összes árukat
az elárusítás befejeztéig

30% árleszállítással árusítjuk!

AU PRINTEMPS

(v. MISSIR) Royal-kávéházzal szemben

* **Esküvő.** Fischmann Herminke és Herschkovits József vasárnap, 10-én délután 3 órakor, Zöldfa-u. 6. Molnárék tartják esküvőjüket, melyre szívesen látják rokonaikat, jó-barátaikat és ismerőseiket.

Kostüm és ruhabársonyok óriási választékban **Leitner Márton R-T-nál**

x Ön utazik? Vízumait gyorsan, pontosan a Hegedűs Hirlapíródában rendelje! Telefon 458.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT ÉS MINTÁT—
SUNFIELD ORADEA
STR. PACEI 7.

* **Golián Gizi kiállítása.** Az Apolló mozi előcsarnokában állította ki Golián Gizi képeinek a gyűjteményét, amely nagyváradí és biharfüredi tájrézletek pompás hangulatait revelálja. A fiatal festőművész, aki tehetségénél fogva nagyon megérdemli a támogatást, külföldi tanulmányútja előtt szeretné eladni képeit, hogy kolorista talentumát e tárlat jövődelméből fejleszthesse. Kár, hogy a nagyváradí műbarátok eddig nem fordítottak rá elég figyelmet, pedig komoly, sőt komolyabb tehetség mindazoknál, akik az utóbbi időben egy-egy tárlaton „nagy feltűnést” keltettek.

* **A személyazonossági igazolványokat a rendőrségen** alábbi sorrendben adják ki:

Október 11-én: Scurta (Rövid) utca, Simeon Stefan (Bethlen) u. G. Sincia (Szmetka György) utca.

Október 12-én: Soimilor (Solyom) utca, Stelelor (Gyöngyutka) utca, Sstianto-utca, Sztaroveszky utca.

Október 13-án: Vasile Stroescu (Téglavető) utca, Targul de Vite (Allatvásár) tér.

Október 14-én: Parcul Traian (Széchenyi), Tichindeal (Fürdő) utca, Teatrului (Színház) utca.

Október 15-én: Tribunalului (Verböczi) utca, Piata Unirii (Szt. László) tér, Uzina Electrica (Rómer) utca.

Október 18-án: Vascau (Szálka) utca, Piata si str. Biserici (Templom tér és Templom-utca.)

Október 19 és 20. Calea Victoriei (Kolozsvári) utca.

Október 21-én: Tudor Vladimirescu (Magyar) utca.

Október 22-én: Vlahuta (Szent János) utca.

* **A Panoráma legutóbbi száma** a szokott előkelő kiállításban, megnagyobbodott terjedelemben, gyönyörű illusztrációkkal és változatosan gazdag tartalommal jelent meg. Külön érdekessége ennek a számnak az európai nagy eseményekről közölt szenzációs képek, a mesteri rajzokkal illusztrált pompás novellák, érdekes humoreszkek, nagyon szép versek, legkivált pedig a pompás mélynyomás, mely rézkarchoz hasonló remek illusztrációkkal gazdagítja a lapot. Közel száz, mindenféle érdekes és művészi kép, aktuális fejek és események díszítik a Panorámának ezt a számát, a melynek hasábjain a legjelesebb írók találkoznak. Tóth László folytatja pompás kutya-históriáit, melyeket vagy 10-15 eredeti fotográfia illusztrál. Balassa Imre szigorúan bírálja a Nemzeti Színház műsorát, Bozay Margit a nőszépség konzerválásának módjairól ad érdekes tanácsokat, külön oldalakat szentel a lap a Divatnak és Kézimunkának. stb.. Tovább folyik és beveződik Ewarts világhírű regénye („Villám”) s emellett B. Medveczky Bella, Altay Magda, Móricz Pál, Lovász Károly, Rexa Dezső és több jeles külföldi író érdekes cikkei és novellái adják a lesfordításokban a gazdag és értékes szám, mely minden újságárúsnál kapható, vagy előfizethető lapunk kiadóhivatalában is.

betörésre vetemedjék. Az éjszakai látogató így felelt:

— Meggyőződésből cselekszem. A gazdagoknak nincs annyi pénzre szükségük, én tehát bizonyos szociális kiegyenlítődésre töreksem.

— De hiszen a vagyont sem adják ingyen, — felelte az asszony, — férjem egész lenn, szegényen kezdte.

— Bátorságát és férje iránt való ragaszkodását meg akarom jutalmazni — felelte az udvarias betörő és visszaadta a gyűrűket.

Azután odalépett az ablakhoz, kilépett rajta, ahogy jött a falon, ismét lekuszott és eltűnt.

Mikor Waldot nemrég elfogták, nagyszámu levelet találtak nála, amelyet egy nagyon előkelő hamburgi családból való leány írt neki. Ezekben a levelekben, amelyek a bűnügyi történelem érdekes fejezeteihez tartoznak,

a leány rimánkodva kéri barátját, változtasson életmódján és hagyja abba életpályáját, a betörést.

A bűnözés szenvedélye azonban nagyobb volt Waldban, mint a szerelem.

Érdekes, hogy a frakkos betörő urinőket hódított meg és igen sokszor ezektől kapta tippeit is.

Női luxus-cipők
olcsó hete WEISZ-nál,
Str. Nic. Iorga (Zöldfa)-utca 8.

Kitűnő asztali bor
1 liter
továbbra is
18.— lei

Vasile Conta (Halász)-utca 43.

Más vállalat miatt
üzletemet feloszlatom.
Áruraktáramat
teljesenkiárusítom

Kiárusításra kerülnek a legdivatosabb téli és átmeneti kabátok, **szőrmebundák, szövet-, selyemruhák, blouzok** és mindennemű kész **konfekció**. Óriási választékban

szövetek, selymek, bársonyok

és a legkülönlegesebb női divatcikkek.

Teljes berendezés eladó.

Spitzer Béla

Bul. Reg. Ferdinand 3

SPORT

Vezetés nélkül maradt a váradi sport

— Nincs elnök, a kerületi tanács lemondott. A főtítkár eltávozott —

Mindenképen sajnálatos az a helyzet, amelybe most a szépen lendülő nagyváradi sport került, amennyiben elvesztette maga elől az irányító szellemet és a tényleges vezetést. Mivel a vezető szerv a váradi Comitetul Regional elnöke dr. Zigre Miklós lemondott, a központ Jacob József prefektust nevezte ki utódául. A választás szerencsés, azonban az új elnök még mindig nem határozott a tisztségének elfogadása felől s ebben az ideiglenes helyzetben a Comitetul nem működhetik kellően.

A tanács főtítkára, Láz János elhagyta a hivatalát, ismeretlen helyre távozott.

Hogy a bizonytalanság még akutabb legyen, a Comitetul Regional legutóbbi ülésén elhatározta, hogy beadja lemondását a bukaresti központnak s a lemondó irat megszerkesztésével dr. Roxin Tivadar alelnököt bízta meg.

Ennek a lemondásnak fő oka az, hogy a Comitetul több központi intézkedésből azt a meggyőződést merítette, hogy nem rendelkezik azzal a súlyal, amelyet joggal megérdemel. Több mellőzés és nyílt dezavválás a központ részéről, érelette meg ezt a lemondási szándékot a Comitetul tagjaiban.

Kétségtelen, hogy a Comitetul Regional dr. Roxin Tivadar buzgó vezetése alatt igyekezett minden tekintetben rendet biztosítani a nehezen kormányozható sportközületben. Válogatott csapatunknak a kolozsvári, marosvásárhelyi, debreczeni és aradi szövetségi csapatokkal szemben elért nagyszerű eredményei egyszeriben ki-

emelték kerületünket és mindenünnen respektus szállt Várad felé, mely a Comitetul működését is előnyös világításba helyezte. A kerület anyagi ügyei is rendbejöttek, a váradi fiók szövetség vagyont jelentő hozzájárulási összeget juttatott a központnak.

Megértjük, hogy ilyen helyes működés tudatában elkeseredés vesz erőt a Comitetul tagjain, mikor azt kell érezniük, hogy munkájukat fentről nemcsak nem méltányolják, de sokban el is gáncsolják őket illetéktelen befolyásra.

De azért a lemondást nem helyeseljük. Ha a Comitetul tagjai lelkiükből sportemberek, egy-két vélt vagy tényleges mellőzésért, nem szabad, hogy elejtsék a sport magasabb eszméjét.

A sportban nem újság az, hogy sebeket kell elszenvetnünk. Ennek türése vele jár azzal az áldozattal, amit a sport ügyeivel való ideális foglalkozás jelent.

A Comitetul Regional akkor lesz méltó a helyéhez, ha a lemondásával nem viszi most bele a teljes bizonytalanságba a váradi sportot, hanem megvárja az új alakulást s jól végzett kötelessége tudatában adja át helyét az utódoknak.

Ha ezt mégsem tennék meg s visszavonulásukkal a helybeli sportot vezetés nélkül hagynák, úgy az egyesületeknek kell összefogniuk és maguk fölé egy ad hoc intéző bizottságot, emelniük az egyesületek delegátusaiból, hogy addig is, míg az új alakulás megtörténik, ne válják szabad prédává a jobb sorsot érdemlő váradi sport.

P. B.

Izgalmasnak ígérkezik

Nagyvárad holnap délutáni bajnoki meccsei

A NAC—Törekvés kombinált tagjai még csütörtökön délután elutaztak Nagyváradról, hogy már ma délután — a hosszú ut fáradalmait kipihenve — megvívassák első küzdelmüket a bukaresti Coltea-val. Holnap, vasárnap délután a román főváros bajnokságcsapata, a Juventus lesz a váradi kombinált ellenfele.

Míg a város két vezető egyesülete a távolban küzd a váradi színekért, idehaza nem kevésbé fontos mérkőzésben kell résztvenni. A Törekvés bajnoki meccset játszik a nagyszerűen feljavult Amateurokkal és a NAC-nak ugyancsak bajnoki mérkőzése van Nagyszalontán.

Mindkét csapatnak igen kemény feladatokat kell megoldani, hogy a győzelmeket kivívassák. Az Amateurok ifjúsági erőkből összeállított csapata igen veszélyes és a Törekvés tartalékolt legénysége csak hihetetlen lelkesedéssel tudja pótolni Bukarestben szereplő tagjait.

Hasonlóan igen nehéz a hely-

zete a NAC-nak is, amely idegen pályán kénytelen erősen tartalékolva első bajnoki meccsét megvívni.

A Törekvés—Amateur meccset a Rhédey-kertben játszik le. A Károly-pályán kerül eldöntésre a Bihorul—Makkabea mérkőzés. A Bihorul ma már komoly ellenfélnek számít és veszélyes csatársora eddig is számos meglepetést szerzett. A mérkőzés iránti érdeklődés nagyban emeli az a körülmény is, hogy a Makkabea teljesen új felállításban veszi fel ellene a küzdelmet. Az összeecsapásból a Bihorul 1—2 gólarányú győzelmét jósoljuk. Előzőleg ugyancsak a Károly-pályán találkozik a CFR az Egyetértéssel. Mindkét csapat komplett összeállításban áll ki és a mérkőzés véleményünk szerint teljesen nyílt.

○ A NAC—Törekvés kombinált csapatának kétnapos bukaresti szerepléséről, a Kinizsi-TAC holnapi mérkőzéséről és egyéb aktuális sportszenzációkról érdekes tudósítást kö-

zöl a Sporthírnap hétfőn, a korai reggeli órákban megjelenő száma. Külön meglepetés lesz Morár Teofil dr. beszámolója a román-jugoszláv kupameccsről és az Aréna cikkéről.

Heyman szinkör

Szombat: Fáraó leánya.
Vasárnap: Szenvedélyes asszonyok. Főszerepben: Esterházy Anna és Fern Andra.

Hétfő: Szenvedélyes asszonyok.
Kedd: Szenvedélyes asszonyok.

— Fáraó leánya, főszerepben Emil Jannings, Bernhar Goetzke, Erna Morena és Anna Berber ma kerül színre utoljára a Heyman Szinkörben. Ez nagyszerű együttes magában foglalja a film minden újszerűségét. Holnap nagy bemutató Színre kerül Simay herceg és Rigó Jancsi soproni cigány primás szerelmi kalandja, főszerepben Eszterházy Anna grófnő és Fern Andra. Jövőre Fekete Pierrot, Harry Piel.

Ezüsti díszdíjak KÁLMÁNNAL

MOZI

— A Dorian-filmszínház ma, szombaton utoljára látható a „Titokzatos táncosnő” című 8 felvonásos filmdrámáma, amelynek a főszerepét a csodaszép Barbara la Marr és a híres Lewis Stone alakítják. Előadások 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. — Holnap, vasárnap délelőtt 11 órakor mutatjuk 10 leies helyárrakkal színesen a „Ördög bibliaja” Nita Nival és „Feleségem férje” L. Dorain-nel. Dorian filmek! Holnap, vasárnap kerül bemutatásra „Asszonyok, akik nem köszöntenek” című 8 felvonásból álló film, amelynek főszerepét a bájos Lya Mara a népszerű Alfons Fryl alakítják. Rendes helyárrak!

— Az Apolló mozgó szombaton és holnap, vasárnap játsza még a Kalandor c. izgalmas kalandorfilmet, mely Jean Angelonak a legjobb kalmak kínálkoznak bátorságról, férfias szépségéről és tűnő játékművészetéről. Vasárnap délelőtt a leggazdagabb matiné műsorjátssza az Apolló mozgó fél órai kezdettel. Egy kitűnő tektív drámát, a Vörös mákát és a Bitó menyasszonyát adja. Hétfőn megy a legszórakoztatóbb film, az Iskola (Egy halálraítelt menyegző).

— Harry Piel, a legváratlanabb filmszínész játszik a Passage mozgószínház megnyitó műsorán, színesen a „Éjjeli expressz” című kalandor film. Párhuzamosan 15 lei, minden más helyen 10 lei.

Kelengyékhez vásznakat, chifont, a legjobb minőségben készült Leliner Marion R. T.

Hölgyek figyelmébe !!

a tél. a kézimunkák szezonja kö-
zött, válasszon az alulról kézi-
munka könyvekből, vegye meg prak-
tis és hasznos időtöltést talál. Ma
mindenki művészi kézimunkát
készíthet, lakását izléseesen rendez-
heti be. Praktikus öltözködés a kö-
tött ruhák elkészítésével.

Mado Arbeit (Beyers) Gitter	50
Durchbruch	
Mado (Vobach) Filetdurch-	115
brüche	
Mado (Ullstein) Durchbruch-	80
arbeiten	
Mado (Ullstein) Frivolitäten	80
Mado Arbeiten (Beyer) album	110
No. I.	
Mado Arbeiten (Beyer) album	110
No. II.	
Mado Arbeiten (Beyer) album	110
No. III.	
Mado Arbeiten (Beyer) album	110
No. IV.	
Mado Arbeiten (Ullstein) album	80

KÖTÉSEK

Stricken album (Beyer)	110
No. I.	
Stricken album (Beyer)	110
No. II.	
Stricken album (Beyer)	110
No. III.	
Stricken (Ullstein)	80
Stricken albumok praktikus ru- gázokról, keztyűk, mel- nyek és puloverek ké- szítéséről	110
Stricken album kötés album	100
Stricken album (Beyer)	110
No. I.	
Stricken album (Beyer)	110
No. II.	
Stricken album (Beyer)	110
No. III.	
Stricken (Ullstein)	80

ZÖNYEG, DIVÁNYPÁRNA ÉS FÜGGÖNY KÉSZÍTÉSE

Mado Arbeiten (Beyer) No. I.	110
" " No. II.	110
Mado Zönyeg készítés Beyer	110
Mado Kissen (Handge- webte) Beyer	110
Mado Arbeit Typeen ké- szítés (Beyer) No. I.	110
Mado Gobelin-Arbeiten	50

MŰVÉSZI CSIPKE-KÉSZÍTÉS

Mado Spitze (Beyer)	110
Mado Arbeit (Lapos szűrés Beyer)	110
Mado minták nagyitva leszá- málással	20
Mado nőruha, gyermek- ruha, női kalap, fehérnemű készítés, jumperek készítése szővevény vagy kötve dara- balként	60
Mado különböző szí- nűk	80

Mado megrendelőknél azonnal
üdvözlő elküldjük.

Hegedüs
Hírlapiroda
Oradea

Bucico Koriolán nyilatkozik ügyének tárgyalásáról

Tegnap lapunkban részlete-
sen foglalkoztunk dr. Bu-
cico Koriolán táblai tárgyalá-
sával. A tárgyalásról szóló tu-
dósítással kapcsolatban ma a
következő nyilatkozatot kaptuk
Bucico dr.-tól:

— A Tábla előtt folyó
ügyemmel kapcsolatban

megjelent hírek nem fedik
több helyen a valóságot. —
Ez alkalommal csupán an-
nak a kijelentésére szívtko-
zom, hogy a közleménynek
az a része, mely szerint én
a comisia interimara tag-
jává leendő kinevezés után
jártam, — közönséges valót-
lanság.

Svájci bíró dönt a román-magyar vitás ügyekben

— Budapesti tudósítónk távirata —

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Blaha Sándor ál-
lamtitkár, aki napok óta Bukarestben folytat tárgyalásokat,
tegnap visszaérkezett Budapestre. A román kormány
folytatott tárgyalások eredményeképpen mindkét kormány a
svájci belügyi közigazgatás vezetőjéhez fordult, hogy a tria-
noni békeszerződés által kettévágott vármegyék vagyoni
ügyeinek még függő kérdései elintézésére döntőbírói küldjön
ki. A döntőbírói tárgyalások Budapestben fognak lefolyni.

Vilmos excsászár Németországban fog lakni?

— Az Estilap eredeti távirata —

Berlinből jelentik: A porosz
állam és a Hohenzollernnek
közti viszonyt szabályozó ti-
zenkétszakaszos törvény egyik
pontja arra enged következtet-
ni, hogy Vilmos excsászár
esetleg visszatérhet Németor-
szágba. A kérdéses hetedik

paragrafus első pontja ugyanis
kimondja, hogy az állam II.
Vilmosnak és nevének esetleges
kivánságára Homburg kastélyt
életi jogúlag tartózkodási
helyül rendelkezésére bo-
csátja.

Aischylos Agamemnonját előadják a váradi színházban

Még jól emlékszik a váradi kö-
zönség arra a nagy sikerre, amely-
lyel a nyáron előadták színészeink
Ibsen Peer Gyntjét. A Váradon le-
vő s még szerződés nélkül álló
drámai színészek most még ennél
is nagyobb és művészibb feladatot
fognak megoldani. Október 16-án,
szombaton este bemutatják a vá-
rosi színházban — amelyet e célra
a legnagyobb előkészítéssel bo-
csátott rendelkezésükre Erdélyi
Miklós színigazgató — a legatá-
sosabb és legszebb drámát:
Aischylos Agamemnon-ját.

A drámai együttest ez alkalom-
ból nagyszerű erővel bővítették

ki. A régi görög drámát teljes sti-
lusossággal mutatják be és valósá-
gos szenzációt fog kelteni a ter-
mészetihívven vetített háttérdiszlet,
amely a szokásos háttér kulissza
helyett tökéletes illúzióval mutat-
ja be az ógörög tájat. Nem kisebb
szenzációja lesz az Agamemnon
premierjének a Krisztus előtt a
2-ik századból való s Váradon ed-
dig teljesen ismeretlen ógörög ze-
ne, amely gyönyörűen fogja aláfe-
stetni az előadást.

Az Agamemnon premierjére
még részletesen visszatérünk. A
jegyek árusítását hétfőn kezdi
meg a színház pénztára.

A mai zürichi nyitás

BUKAREST 275—

BERLIN	12330	PARIS	1490—
NEW-YORK	51787	PRAGA	153250
LONDON	251175	B.PEST	72.45
BECS	7305	MILANO	2045—

Bukaresti zárlat (déli 12 órakor)

BUDAPEST	26.75
BECS	26.85
PARIS	552
LONDON	922
ZÜRICH	3680
MILANO	755
NEW-YORK	18925
PRAGA	563

Átmeneti kabát
Börkabát
Gummikabát
Gyermek télikabát

MENDEL
Regele Ferdinand
(Rákóczi-ut) 3.

Divatlanelek és barchendek gyö-
nyörű mintákban nagy tömegben
érkeztek Leitner Márton Rt.-hoz.

Kóczé Antal meghalt

Budapesti távirat jelenti, hogy
Kóczé Antal, a kivételes tehet-
ségű magyar cigányprimás meg-
halt.

Kóczé Antal nagyszerű karrier-
je Nagyváradról indult ki. Itt volt
először önálló cigánybandája, ez-
előtt mintegy negyven évvel. A
Szatmárról idekerült cigányfiut
már akkor megcsodálták talentu-
mos hegedűjátékáért.

Nagyváradról Kolozsvárra ment
Kóczé, ahol tehetsége még job-
ban kibontakozott s ahol elméleti-
leg is elsajátította a zenetudomá-
nyokban mindazt, ami addig csak
zsenszialisnak ösztönéből ia-
kad.

Csakhamar felkerült Budapest-
re, ahol népszerűsége akkor jutott
a tetőpontra, mikor a régi Nép-
színházban rendezett országos ci-
gányprimás hangversenyen sok
pályázó közt ő vitte el az első-
séget.

Kóczé Antal állandóan a leg-
jobb fizetett magyar cigánypri-
más lett, aki sohasem tartott jó
bandát maga körül, mert a saját
játékával igyekezett és tudott
hatni.

Az utóbbi években a fiát is
maga mellé vette a bandába, aki
konzervatóriumot végzett. Kóczé
Antalt már régebben szívbaj gyö-
tötte. Ez végzett most vele.

Az elhunyt cigányprimás öt-
venhat éves volt.

Nagyvárad árfolyamok

Magyar korona	375 pénz	365 ár.
Dollár	190—	192—
Cseh korona	563	567
Svájci frank	3685	37—
Oszták shilling	2680	27—
Francia frank	545	555
Angol font	925	930
Olasz lira	750	755

Időjárás

Az idő váratlanul esőre for-
dult. A levegő áll, a hőmér-
séklet meleg, a gazdák végre
örülhetnek, az őszi szántás
ideje elérkezett.

Prognózis: Változó. Helyen-
ként csapadékkal.

Színház

* Bukaresti társulat vendég-
játéka. A kultuszminisztérium
ma délelőtt érkezett leiratában
közli a várossal, hogy Ana
Luca-nak, a bukaresti Teat-
rul National tagjának társulata
december 20-án Nagyváradon
vendégszerepel. A polgármes-
teri hivatal a vendégszereplő
társulat érkezéséről átiratban
értesítette Erdélyi Miklós
szinigazgatót.

x Hölgyeim! Téli és őszi di-
vatszenczációkat hoz az októ-
beri Dame (75), Vogue (65),
Femina (65), Moderne Welt
(100 lei), a Hegedüs Hírlap-
irodában.

APRÓ HIRDETÉSEK

A legkisebb apróhirdetés 10 szóc 40 lei. Egy szó 4 lei
vastag betű 8 lei. „Cim a kiadóban” jelzés díja 10 lei.
Állást keresőknek 50% engedmény.

LEVELEZÉS

PARIS. Levelek megjöttek, meglepett az ajánlás. Átadom az illetőnek. A nincs itthon egy hete, S. viszont hazaérkezett. Levélben részletesen mindenről. Csókolunk. 996

SZÖKE mérnök. Levele van 24 éves asszonytól, szokott helyen. 989

BABY — Mady. Ma Dorianban leszünk egyedül. 9 óras előadásnál várjon. 990

FUGGETLEN barna nő megismerkedne egy intelligens újjal. szórakozás céljából. Leveleket „Fekete” jelígre Hegedüs hírlapirodába kér. 995

OKTATÁS

KEZDŐK zongoratanítását olcsón vállalom. — Ugyanott gyakorolni is lehet. Horvát Nusi, A. D. Xenopol (Lakatos) utca 5-a. 967

LAKÁS

BUTORKOZOTT szoba központban kiadó. — Értekezni lehet Horovitz cukorka üzlet, színház mellett. 998

ALKALMAZÁS

MEGBIZHATO fiatal ember, több szakmába jártas, több nyelven beszél, bármilyen állást elfogadna. Cime Hegedüs hírlapirodában. 971

NYUGDIJAS vasúti tisztviselőt keresünk, ki románul ért és a tarifa kezelésben jártas, állandó alkalmazásra. Jelentkezni Transport Lloyd r. t. Vitéz Mihály (Nagypiac) tér 11-a. 977

HAZVEZETÉSI teendőkben jártas perlekt főzónának ajánlkozik nagyobb uriházhoz Gál Ilona Marosvásárhely, Szentgyörgy-tér 22. 987

SZÖNYEG csomózó leányok felvételnek Cziller Imre nagyáruházában. 2

MINDENES főzónót keresek. Weintraub fűszerüzlet, Alexandri (Teleki) utca. 1

CSOMAGPLOMBA eladására helyiügynököt keresek. Ajánlatokat „Acélpomba” jelígre Hegedüs hírlapirodába. 992

CSEREKÁLYHA mestereket ügyes, józan munkásokat jó fizetéssel, valamint tanulókat előnyös feltételek mellett azonnali belépésre keres Wilhelm Gusztáv, cserékályhagyár Nagyszeben—Sibiu, Wagnergasse 5. 993

BIZALMI állást keres egy óvadékképes egyén, elfogad pénzbeszedői állást vagy sör, szesz s más gyári raktárnoki állást is. Cim a Hegedüs hírlapirodában. 1000

ALLAST keres 32 évi praxissal rendelkező szőlőszeti, gyümölcsészeti és borászati szakember, ki a budafoki pincemesteri tanfolyamot is elvégezte, 17 évig állami szolgálatban volt. Mezőgazdaságban több évi gyakorlata van. Cim a Hegedüs hírlapirodában. 999

TANULÓ fizetéssel felvétetik. Leichtmann Jenő vasnagykereskedő, Astra (Gilányi) utca 6. 3

INGATLAN

DELAVRANCEA (Ritoók Zsigmond) utca 6. számú ház eladó. Értekezni naponta 2-3 között. Starraknál, ugyanott és f. hó 12-én délután 2 órától, mánap este 6 óráig a ház. utajdonosai, ugyanott. 972

KÜLÖNFÉLÉK

FORDITASI iroda vállal teljes preciz fordítást magyarból románra és románból magyarra. Megbízásokat közvetít a Hegedüs hírlapiroda. 637

DÉLUTÁN 2 ÓRAKOR ÉRKEZETT TÁVIRATOK

— Az Estilap tudósítótól —

Villamos és teherautó összeütközése a pesti utcán

— Budapesti tudósítónk távirata —

Tegnap délután súlyos összeütközés történt a Vilmos császár-ut és Markó-utca sarkán, amelynek néhány könnyű sebesültje van. A Markó-utca felől gyors iramban haladt egy kockacukorral megrakott teherautó, amely a Vilmos császár-utra érve, meg akarta előzni az éppen áthaladó villamost. A sofőr igyekezett

BETARSULNÉK jól bevezetett kalapszalomba 50—100.000 leiel. — Ajánlatot „Biztos megélhetés” jelíge alatt Rudolf Mosse, Oradea. 101

ADÁS-VÉTEL

SZOMBAT reggeltől (9-étől) kezdve gyári kukorica moslák kapható Moskovits mezőgazdasági szeszgyárban. Jelentkezni Hitter és Breuer cégnél, Astra (Gilányi) utca 8. 966

KÉT darab jókarban levő ruhaszekrény eladó. Simon, Graniaria-telep, Nicu Filipescu (Szarvas) sor. 991

BIZTOS megélhetést nyújtó jóforgalmu fodrász üzlet eladó, azonnali átadásra. Rüll Mátyás, Brasó, Vasut-u. 30. 988

ELADÓ 200 db, hároméves alma, körte oltványok. Megkeresések Bedő Albert Martinus Jud. Odorheiu. 994

UJ hencser jutányos áron eladó. Poetul Goga (Baross) utca 18. Vadász. 997

hiábavaló volt, a villamos teljes erővel összeütközött az autóval. Az összeütközés következtében a villamos ablakai bezúzódtak és három utas könnyebben megsérült. A teherautó teljesen összetört és a nagymennyiségű kockacukor — az utcagyerekek öröme — szétomlott az uttesten.

„Tivoli”

főgyufodrászatot

Ciorogariu (Uri)-utca 20. átvettém. Kérem a t. hölgyközönség szíves pártfogását. Jelenlegi kölni és parfümkészletünk beszerzési árban áll rendelkezésre.

Ruhákat

fest, tisztí

Gallérokai

legszebben mos, vasal

Szabó László

Take Ionescu (Körös-utca 1. Fiók: Bazárépület Bul. Reg. Ferdinand)

Viktória

butorraktár

Vlahuta (Szent János) u. 2.

Székek, asztalok, hálószobák, garnitúrák, előszoba- és állandó fogasok gyári áron. Nagy választék, kedvező fizetési feltételek mellett. 2890

Hajlított butorok javítását szakszerűen vállalom.

LONGORA

ÉS HEGEDÜ-ISKOLÁK

GYAKORLATOK

és bármilyen más zeneművek leggyorsabban beszerezhetők a

Hegedüs

Hírlapiroda

zenemű osztályában

ORADEA. Vidéki rendelések aznap elintéztetnek

* Vizumozás gyorsan, pontosan a Hegedüs Hírlapirodában.

„RECORD”

zománczott főzőedények erős acéllemezből, feltűmulja az összes eddigi gyártmányokat. Rendkívül olcsó! Egy konyhaberendezés 1500 lei. Paradi-csom passzirozógép No. 1. 80. No. 2. 100 lei Alpaca evő-eszköz „Berndorf” ezüstfazon kanál vagy villa 65, kés 85, kávé 35, tejmerő 150, leves-merő 240 lei. Szállítja

STERN JÓZSEF

vaskereskedő cég Piața M. Viteazul (Nagypiac-tér) 2. sz. Telefon 892.

Berliet autó

elsőrangú turakocsi k fogástalan állapotban, nagyon előnyös fizetési feltételekkel, — valamint különböző

Iószerzőszámok

eladók

Politzer Sándorné

„Metropol” szálloda

Szíves megkeresésére azonnal jövök

FRIEDMANN

villanyszerelő

Autódinamók tekercselése és javítása
Autóegők kaphatók

Piața Unirii 16.

Telefon: 868.

Dr. Bárdos József

óra- és ékszerjavító műhely

Nicolae Zsiga (Lukács Gy.)-u.

Ma, szombat este

DISZNÓTOROS vacsora

VARGABÉLESSEL az

Iparos vendéglőben

Fest. 2 nap alatt

Kalinovcsán

a Sas alatt

Mos. 2779 Vas

FIGYELEM!

Kele- és ecsetár

mivel saját gyártmányaim, nálam rezhető be legolcsóbban Stern Endre festék, kefe üzlete Str. Nicolae Zsiga (Zöldfa-utca) 10.

Sonnenfeld Adolf-nyomda

AZ ÜZLET

a Nagyváradi Estilap

OKTÓBER

10

közgazdasági rovat

A válság most a legsúlyosabb

Sajnos, minden héten azzal kell kezdenünk jelentésünket, hogy a pénzügyi krízis a tetőpontját érte el. Nem is tudtuk elképzelni az elmúlt héten, hogy a válság még fokozódhatik, de ez mégis így történt. A várad piaci olyan napokat látott, mint a legutóbb, amilyenekre nagyváradi pénzügyi körök nem is emlékeznek. A pénzügyi válság szó szoros értelmében minden forgalmat megakasztott, a bankok emberfeletti erőfeszítéssel tudtak csak eleget tenni az egyre növekedő igényléseknek. A bankutalványok ezreit beváltatlanul küldik vissza, a váltóadások napról-napra ijesztő módon növekednek. A hangulat valósággal kétségbeesett. A régi hatalmas cégek tanácsátlanul állottak a pénzügyi ciklonnal szemben, amely az elsősorban veszélyével fenyegeti őket.

Véletlen szerencse, hogy a forgalom mégis úgy, ahogy lebonyolítást nyert. A diókampany volt az, ami a nagyváradi piacot némileg kisegítette. A dióeladások teljes mértékben megkezdődtek és majdnem százmillióra rugó meghitelezés érkezett az eladók számára Nagyváradra. A Banca Nationala akadálytalanul fizette ki a néhez milliókat. Ez mégis életet öntött Nagyvárad pénzügyi életének vérkeringésébe és ennek köszönhető, hogy a múlt héten baj nélkül usztuk meg a válságot.

Ez azonban csekély vigasztalás a jövőre nézve. Abban reménykedett mindenki, hogy elseje után megváltoznak a viszonyok és némi könnyülés áll be. Most már kétségtelen, hogy ez a túlzott optimizmus nem vált be. A feszültség egyre nő, a bankok napról-napra idegessebbek, a cégek alig bírják már a folytonos hajszát a pénz felkutatása iránt. Emellett természetesen a kamatláb növekszik, a kihelyezések teljesen megszűntek és egyes várad intézetek saját érdekükben a legenergikusabban folytatják a behajtást. Kevés vigasztalás az, hogy mégis akad pénzintézet, amely dolgozik és amely az elmúlt héten is körülbelül tízmilliót helyezett ki. Ez a csöpp a tengerben nem változtat a helyzet sivárságán és igazán félve gondol mindenki arra, hogy mi lesz a jövő héten?

Pedig nem is a jövő már a fontos. A jelen, amely minden percben újabb és újabb problémát vet felszínre. A megélhetésnek, a megmaradásnak súlyos és megoldhatatlannak mutatkozó problémáját.

Minek kell a vámszabadraktár?

Nagyvárad évi vámforgalma ötszázmillió lei

A laikus közönség, amely nem tudja, hogy mi az a vámszabadraktár, az első pillanatban meg sem érti a nagyváradi kereskedők mozgalmát az intézmény megvalósításáért. A beavatottak azonban tudják, hogy a nagyváradi vámszabadraktár nem kevesebb, mint

évi száz millió lei jövedelem többletet jelent Nagyvárad számára, amely olyan tekintélyes összeg, hogy tényleg érdemes érte sorompóba lépni.

A mostani viszonyok szerint ugyanis az összes áruk, amelyek a külföldről Nagyváradon át Romániába érkeznek, azonnal vámolás alá esnek. Ez annyit jelent, hogy a kereskedő, akinek áruja érkezik, kénytelen a vámköltséget az áru megérkezése után azonnal és készpénzben kifizetni, még mielőtt az árut eladhatta volna. Ilyenformán a vám valóságos előleget jelent az áruk vásárlásánál, amelyet a kereskedő csak később tud beinkasszálni a vevőktől.

A vámszabadraktár célja az, hogy a beérkező áruk számára megfelelő elhelyezést biztosítsanak a kereskedő ne legyen kénytelen már jóelőre kifizetni a vámot, még mielőtt az árut értékesíteni tudná. Ilyenformán az a kereskedő, akinek áruja érkezik külföldről, a szabadraktárban elhelyezi és

csak akkor váltja ki, ha az árut tényleg eladta és a vámlási díjat a vételárból megfizetheti. Ha nem tudja eladni az árut, egész egyszerűen visszaküldheti külföldre és így nem fizette meg hiába a vámot.

De más előnye is van a vámszabadraktárnak. Külföldi kereskedők egész készleteket tarthatnának itt a vámszabadraktárban, amelyből szukceszive adhatnának el megfelelő mennyiségű árukat, úgy, ahogy azok vevőkre találhatnak.

A vámszabadraktár árujegye helyettesítené magát az árut, a vevő nem is az árut, hanem az árujegyet kapná kézhez és ezzel ő maga vállalná ki a vámtól a portékát. Még kölcsönt is lehetne felvenni a szabadraktárban elhelyezett árukra, éppen úgy, mint ahogy a közraktáraknál szokás.

Az erdélyi vámhivatalok között kétségtelenül Nagyvárad az egyik vezető szerep. Temesvár és Arad után azonnal Nagy-

várad következik. A vámhivatalok kimutatása szerint a nagyváradi, szalontai és biharpüspöki vámok importja meghaladja a havi huszmillió lei bevételt. Ez majdnem kétszázötvenmillió évi forgalomnak felel meg, amelyet a kereskedőknek előlegezni kell abban a reményben, hogy a vámköltségeket később üzletfeleiktől fogják behajtani. Ez a negyedszázmillió egész éven át állandóan fluktuál. Minthogy ennek kamata a mai viszonyok szerint százmillió leit tenne ki évenként, ez az összeg lenne az, ami a nagyváradi kereskedőknek jutna a vámszabadraktár megvalósítása esetén.

A nagyváradi kereskedőknek az a kívánságuk, hogy a vámszabadraktárt ők a saját erejükkel külön részvénytársaság alakításával és a Kereskedelmi Csarnok után alakítsák meg. Ez a követelés azért indokolt, mert a vámszabadraktár privilégiumát a kormány ugylátszik szívesen adja ki egyes cégeknek. Így például Aradon az egyik bank kapta meg az autorizációt a vámszabadraktár megvalósítására. Ez ellen nagyon helyesen már jóelőre védekeznek a nagyváradi kereskedők és azt követelik, hogy a vámszabadraktár horribilis bevétele közvetlenül azok számára biztosítsák, akik a vámforgalmat csinálják.

A nagyváradi vámszabadraktár megvalósítása ügyében az egyik legnagyobb helyi importcég tulajdonosa a következő információkat adta nekünk:

A vámszabadraktár felállítására a Kereskedelmi Csarnok vasárnapi gyűlésén kerül szóba. A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara javaslata szerint

egy új vámszabadraktár részvénytársaság megalapítását tervezik, ötmillió lei alaptőkével, amelyet az érdekelt bankok és kereskedők jegyeznének le.

A részvénytársasági forma nagyon kedvező, mert Manolescu államtitkár óhajtatásával is megegyezik és nem is lehet elképzelni, hogy ez az intézmény a nehézkes állami adminisztráció igazgatása alatt maradjon. A vámszabadraktárt feltétlenül kommercializálni kell.

Nem is nehéz egy olyan részvénytársaság megalakítása, melynek vezetői egyformán élvezik a kormányhatóságok és a nagyváradi kereskedők bizalmát. A vita csak az, hogy hasznosítható, vagy al-

truisztikus intézmény legyen az új részvénytársaság?

A felelet nagyon egyszerű. Sem az egyik, sem a másik. Arra kell vigyázni, hogy a raktárdíjak csak egy csekély töredékét tegyék ki annak a tarifának, amelyet a CFR raktárházai követelnek. A mai helyzet ugyanis az, ha egy áru csak két-három hónapig fekszik a vámraktárban, már az egész értékét felemésztik a díjak.

Éppen ezt kell elkerülni és ezért a raktárdíjakat a legminimálisabb összegekben megállapítani. Előre limitálni kell az új részvénytársaság nyereségét, mely nem lehet nagyobb, mint az összes rezsik és legfeljebb még öt percentje a befektetett tőkének.

A vámszabadraktár mérhetően hasznát maga az intézmény fogja szolgáltatni. Ezt elsősorban a kereskedők élvezik. Azután a bankok, amelyek pénzhez jutnak a mostanig teljesen immobil több százmillióes vámdíjak kamataiból és ezt a pénzt is hasznos vállalkozások támogatására fordíthatják. De a nagyközönséget is érdekli ez az új intézmény, mert megteremti az egészséges konkurrenciát és a drágaság enyhítését.

Igaz, hogy ilyen csekély jövedelmezőségű részvények iránt nem lesz nagy a kereslet és az ötmillió nehezen fog összegyűlni. De nincs is szükség ennyi pénzre.

Várad kereskedői abban a kivételesen szerencsés helyzetben vannak, hogy a vámszabadraktárt minden nagyobb költség, építkezés és befektetés nélkül megvalósíthatják. Az egyik legnagyobb helyi áruktár ugyanis készséggel felajánlotta bízalmat tárgyalások alkalmával üresen álló raktárházait az ujonnan alakuló vámszabadraktárnak és nem is kér nagyobb ellenértéket, mint a behozott áruk raktárdíjait.

Ezt az alkalmat meg kell ragadni. A vasárnapi gyűlésnek meg kell valósítania a vámszabadraktárt, amely Nagyvárad kereskedelmének krízisében segíteni fog, csak így térhetnek vissza az 1919-1920-as konjunktúrák és így lehet remélni, hogy ez a város azzá váljék, amire fekvésénél fogva predestinálva van, Románia legnagyobb szárazföldi kikötője legyen.

A kamataratás alkonya

Aru-e a pénz?

Írta: dr. SILBERMAN JENŐ

Egyes pénzügyi körök részéről a kereskedők, iparosok és munkásság uzsoraelenes mozgalmával szemben a következő érvek hangzottak el:

1. A pénz is áru és mint ilyen, a kínálat és kereslet viszonya szabja meg az árát. A pénzhány következtében a kínálat jelentékenyen kisebbedett, a kereslet jelentékenyen növekedett. Ezért a pénz árának, azaz a kamatlábnak emelkedése természetes és állami beavatkozással való változtatása nem jogos és nem lehetséges.

2. A leu-hitelek magas árát a külföldi tőke diktálja, amely kamat formájában igen magas százalék biztosítást fizet a leu-es kockázataért. Az államnak nincs joga és nem áll hatalmában a külföldi tőke emez álláspontján változtatni. A dolgok ereje ez, amelyet a belöldi hiteltelzőnek és adósnak is respektálni ajánlatos, mert különben a külföldi tőke megvonja a hiteleket és a helyzet még rosszabbodni fog.

3. Az infláció káros következményekkel jár, mert abszolút értelemben a pénzhány növekedése.

4. A külföldi hitel igénybevétele az orvoslás egyedüli módja, amelynek feltétele a leu stabilizációja, vagy fordítva — voltak ilyen álláspontok is — a leu stabilizációja az orvoslás módja, amely nem feltétele, hanem következménye lesz a felvett külföldi hitelnek.

5. A mobil és investíciós tőke viszonya Romániában egészségtelen. A hitelnek kívül a mobil tőke szaporítása és koncentrációja leépítéssel, likvidációval, a külföldnek való eladással történik, de új investícióknak, új iparosításoknak lehetőleg gátat kell vonni. A kereskedelem új megszervezésének kell az ipari munkát megelőzni. További motívum a túltermelés konstataciója, amely szintén a leépítést ajánlja.

6. A pénzhány természetes jelenség, vagy ha mesterséges, egyedül a román kormányok hibája. A külföld tartózkodásának pedig egyedül az ország hitelviszonyainak labilitása, megbízhatatlansága, a közállapotok zűrzavara az oka. Mindezek az érvek akár nemzetgazdaságtani frázisokból fakadnak, akár a külföldi tőke inspirációjából erednek, részben durva tévedések, részben a tényleges viszonyok jóhiszeműen, vagy szándékosan elferdített beállításán alapulnak. A látszólag kristálytisztá logika ez esetben minden fantázia nélküli laposság áttetsző köde.

Vegyük kissé jobban szemügyre az első érvet. A pénz éppen arméró, a kínálat és kereslet feszültségi viszonyát méri minden árucikkben, egy univerzalizetón. Olyan mint a közlekedésben a vasúti jegy, a postabélyeg, a fuvarlevél stb. De ugyan kinek jutna eszébe vasúti jegyekkel, postabélyegekkkel, vagy fuvarlevelekkel spekulálni és a kínálat-kereslet viszonyára hivatkozni? Egy ténylegesen stabil pénz pl. kilowattal, lóerővel ledezett abszolút értékmérő, vagy akár az arany, mint relatív értékmérő, még inkább tekinthető árunak. Elvégre a mai termelési rendszerben az arany, sőt a lóerő ára — állandó értéke dacára is — változhat, mert a kapitalista terme-

lési rendszert a szabad játék elve (a demokráciának ez a lényege) jellemzi, ahol a termelés és fogyasztás egyensúlya könnyen felborulhat. Amde a ma pénz az összes árucikkek összes kínálat-kereslet viszonyai rezultánsának a szimboluma. Vásárló erejét az országon belül a termelés és fogyasztás (államilag részben erőszakos eszközökkel szabályozott) egyensúlya szabja meg, nem pedig külföldi árfolyama. A gabona-kivitel korlátozása pl. a leu vásárló erejét befolyásolja. A drágaság és olcsóság lényegében függetleníthető a pénztől. A viszonyok ereje bizonyos stationör állapotot teremthet, amely más, mint a külföldi piacé. Rendezett és jól szervezett, sőt boldog állam lehetséges európai-amerikai értelemben vett pénz nélkül is. Nem a pénz dönti el a drágaságot, vagy az olcsóságot, hanem a termelés és fogyasztás viszonya. A pénz a csere konvencionális forgalmi eszköze, amely szolgáló cseledje kell, hogy legyen a forgalomnak, nem pedig diktáló ura.

(Folytatjuk).

Ő Szajnaparti Páris...

Legolcsóbb az utazás Franciaországba

Páris látni régebben egy kispolgári embernek csaknem elérhetetlen álma volt. Most a Szajnaparti Páris olyan közel van hozzánk, hogy nem csoda, ha valószínűs népvándorlás indul meg Váradról a világ fővárosa felé. Egy párisi kékutazásma kevesebbe kerül mint a budapesti, vagy bécsi tartózkodás. Az utiköltség aránylag nagyon olcsó és a lei emelkedése folytán Párisban élni majdnem megtakarítást jelent a nagyváradiai számára.

Ezért került hozzánk közel a villanyfényes, ragyogó világáros, olyan közel, hogy akinek pénze van, okvetlenül fel kell használnia a kivételesen kedvező alkalmat. Tessék gyorsan összecsomagolni és Párisba utazni. Mi kétféle utirányt is ajánlunk olvasóinknak:

A közelebbi utirány Magyarországon, Ausztrián és Svájcban keresztül vezet. A főbb állomások: Budapest, Wien, Basel, Páris. Elsőosztályú utiköltség mindössze 6860 lei, a második osztályú jegy ára csak 4000 lei. Ehez az uthoz magyar vizum, (650 lei) osztrák vizum (840 lei) és francia vizum (840 lei) szükséges.

A második utirány hosszabb ugyan, de lényegesen olcsóbb. Az ut Csehslovákián, Németországon keresztül vezet. Állomások: Halmi, Prága, Éger, Nürnberg, Kalsruhe, Aviant, Páris. Az első osztályú

jegy 5.680 leibe, a másodosztály 3.280 leibe kerül.

Vizumok: Csehslovák vizum 595 lei, német 1460 lei, francia 840 lei.

Franciaország tele van idegekkel és most már egy egész tekintélyes nagyvárad kolónia is él Párisban. Nem kell tehát attól tartania, hogy ismerősök és kalauzok nélkül marad. Nincs értelme a takarékoságnak, ha olcsó pénzen olyan élvezetet szerezhet meg magának, amelyre talán életében sohasem lesz többé alkalm.

Utazzék Párisba. Utazás előtt kérjen felvilágosítást a Hegedüs Hirlapirodában.

KÖZGAZDASÁGI UJDONSÁGOK

* Hiemesch Frigyes Nagyváradon. A volt osztrák-magyar bank nagyváradai fiókjának legutóbbi igazgatója, Hiemesch Frigyes néhány napi tartózkodásra Nagyváradra érkezik. Régi barátai és tisztelői meleg és bensőségteljes, intím ünneplésben öhajtják részesíteni a kiváló pénzügyi szaktérfit és zárkórú bankettet rendeznek tiszteletére. Hiemesch Frigyes elévülhetetlen érdemeit szerzett a nagyváradai pénzpiac felvirágoztatása körül. A maihoz hasonlóan nehéz és válságos időkben mindig a legnagyobb megértéssel és előzékenységgel sietett a nagyváradai bankok segítségére. Ez ad különös aktualitást Hiemesch Frigyes mostani látogatásának.

* A Nagykároly és Vidéke takarékpénztár átalakulása. Mint biztos forrásból értesülünk, a vidék egyik legelőkelőbb és legjobban megalapozott pénzintézete, a Nagykároly és Vidéke takarékpénztár átalakulás előtt áll. A Banca Romaneasca affiliálni fogja a bankot és irányítani fogja vezetését. Az egész vidék gazdasági életére jelentős esemény ez az új tranzakció, amelyet már a legközelebbi napokban végrehajtanak.

* A telekkönyvi és cég-hivatali átírások újrendje. A nagyváradai törvényszékhez ma érkezett le az igazságügyminiszter azon rendelete, amely a telekkönyvi és cégátírási illetékek fel-emelésére és az átírással kapcsolatos eljárások módosítására vonatkozik. A rendelet szerint a meghirdetési illetékeket, amelyek a telekkönyvi átírásokhoz, illetve a cégbejegyzésekhez, valamint a cég körül történt egyéb bejelentések miatt szükségesek, a jövőben csak a cég hivatal előleges felszólítására kell befizetni az adóhivatalnál. A rendelet értelmében az igazságügyminisztérium hatályon kívül helyezte az eddig érvényben volt átírási illetékrendeletet és elrendelte, hogy az eddigi 100 és 200 lejes átírási illetékek helyett szavanként 50 bani átírási illeték fizetendő.

* Gazdát cserélt egy arad bank. Arad egyik kisebb pénzintézete a Strada Alexandri 6. sz. alatt levő «Aradi Hitelbank» gazdát cserélt a mai napon. Az intézet 2500 darab egyenként 100 lej

névértékű részvényállománya eddig Vámos Antal és Roth Zsigmond birtokában volt. Ennek 95 százalékát megvásárolta Piso Pompilius, a parlament volt alelnöke, aki már eddig is szélesebb körű közgazdasági tevékenységet fejtett ki. A tranzakciót a legközelebb megartandó évi közgyűlés fogja ratifikálni. Az Aradi Hitelbank főleg áru tüzletekkel foglalkozott és pedig papir- és kaucsuk-bocskor eladásával.

* Megépítik a Duna-Tisza csatornát. Budapestről jelentik: Gróf Szapáry László volt fiumei kormányzó és londoni magyar követ egy Rotschild-Schröder csoport és egy Rajna-Majna-Duna társaság megbízottaitól alakult társaság képviselőitől ajánlatot terjesztett a magyar kormánykőrök elé a Duna-Tisza csatorna építése tárgyában. Az építési ajánlat komoly lényege, hogy a pénz-csoport kötelezettséget vállal 200 millió aranykoronával épülő csatornának a külföldi társaság által való megépítésére és hogy az építésre szükséges összegből a gépeket három millió font értékben magyar iparvállalatoknál rendel meg.

„BREAZU”

Természetes

KESERÜVIZ

nem okoz bélbántalmakat, nem káros és nem fásztja a vesét. Orvosok által elsőrendűnek elismerve. Előnyös ár, miután beviteti vám nem terheli. Kapható gyógyszerárakban, drogueriákban és fűszerüzletekben. Főraktár:

Fischer Emilnél

ORADEA,

Parcul Stefan Cel Mare 11.

Telefon 962.

Nem kell reklám,

csak jó áru olcsó árban!

Heti árjegyzék

Vizes pohár csiszolt	5'—
Boros pohár csiszolt	3'50
Likörös pohár csiszolt	3'—
Vizes kancsó kristály	30'—
Boros palack kristály	30'—
Mély lapos tányér fehér	15'—
Csemege tányér fehér	10'—
Teás, kávé csésze fehér	28'—
Mocca csésze színes	20'—
Teás, kávé kész. színes	400'—
Mosdó készlet színes	450'—
Étkező kész. felszerelve	1500'—

Eladás naguban és kicsinyben!

Fraji Komlós Testvérek

ORADEA

NAGYVÁRAD

Gyári raktár, nagykereskedés Str. N. Iorga (Zöldfa)-utca 13.

2822

Vasúti jegyeket

napi kurzuson. **Hálókocsikat** csakis a Nemzetközi Hálókocsi Társaság (Hegedüs Hirlapiroda) fiókjában válthat. **Telefon 458.**

Egy vagyonbukott feljegyzéseiből

Ki legyen a vezérigazgató?

Hétfő, október 4.

Ma először volt szerencsém a végrehajtóhoz. Valamelyik vidéki hitelező, aki ugylászik nem tud a helyi szanálási akcióról, egy tizezer lejes váltó alapján foglaltat vezetett ellenem. Nagyon finom és nagyon kedves ember a portarel ur. Általában, amióta a fizetéseimet megszüntettem, az összes emberek megváltottak. Mindnyájan nyájasak, udvariasak és úgy beszélnek velem, mint valami súlyos beteggel. Valósággal lényeztetnek.

Nem is tudom, miért szidják a lapok a portarel intézményt. Ez az ur például, aki nálam járt, egyáltalában nem képviselte az igazságszolgáltatás szigorú végrehajtói hatalmát. Elmondta, hogy ő csak azért jött, mert küldték, de a végrehajtásnak egy sincs semmi fontossága, ha már képtelen lettem. Felvilágosított, hogy vagy csödbe megyek, akkor az egész végrehajtás úgy is érvénytelenül válik, vagy kiegyezem, akkor pedig nem lesz szükség a végrehajtásra. Aonban van egy harmadik út is és ez a leggyakoribb. Nem megyek csödbe, nem lesznek fizetési képtelen, nem fizetek és nem folytatják a behajtást. A hitelező nagyon tudja, hogy ha árverést tüzet ki, azonnal megkérem a csödot. Ez én nézve közömbös lehet, de reá azve nagyon is fontos. Megköszönöm a felvilágosítást és megfogadom a tanácsát. Nem kérek csödot, nem megyek és nem fizetek. Ez a legjobb megoldás.

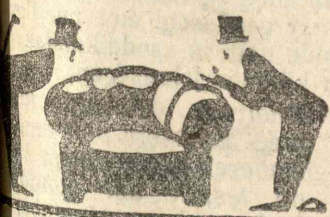
Csütörtök, október 7.

Az ügyvédemnek az az ötlete támadt, hogy részvénytársaságot alakítsunk a cégemből. Az összes hitelezők követeléseik fejében részvényeket kapnak, ezeket a részvényeket lebelegyik az aktívák erejéig az üzem zavartalanul folyhat tovább.

Bánom is én, — feleltem. Lehet részvénytársaság, csak egy kis részem van. Nekem semmi közöm nem lesz tovább a céghez.

Az nem úgy van, — felelte az ügyvéd — önnek vállalnia kell a vezérigazgatói székét. Az ön tapasztalataira, üzleti érzékére és összehangolási feltevéseire feltétlenül szüksége van az vállalatnak.

Az én üzleti érzékem? Hiszen bukultam.

Ez csak megerősít mindenkinek a véleményben, hogy ön a legalkalmasabb vezérigazgató. Aki tud bukni, mint ön és aki annyira befolyásolni tudja a hitelezőket, mint ön, az mindenképpen méltó a megválasztásra.

Aznap egy pillanatban bekopogtatott a nagyobb hitelezőm. Az ügyvédek közölták, hogy miről van szó a hitelező a legmelegebben pártol az ötletet. En tiltakoztam.

Legyen ön a vezérigazgató, úgyhogy ön a vezérigazgatói székbe, és ön a legnagyobb mértékben

érdekel. Önnek több vagyona van az üzletemben mint nekem.

— A világért sem. A vezérigazgatói szék az öné. Nem mondom, egy igazgatósági tagságot elvállalok, de önre nekünk szükségünk van, mert a mi hitelünket rontaná, ha a cégből kilépne.

Valóságos vita támadt közöttünk a vezérigazgatói bőrfotel körül. Végre úgy határoztunk, hogy a hitelezők összességére bizzuk a dolgot.

Szombat, október 9.

Nagyszerűen halad a fizetéseim.

Séta a terménypiacon

Egy üzlet, amely falátra van itélve

Nagyvárad még nem is olyan régen természetes központja volt egy egész nagy vidék mezőgazdasági termelésének. Hatalmas uradalmak óriási méretekben szállították be a terményeket a váradra és országos jelentőségű malmok fokozott munkaerővel és egészen nagy ipari üzemmél alig bírták feldolgozni a behozott terményeket. Most egészen megváltozott a helyzet. Nagyvárad, mint terménypiac, a legsivárabb és legvígazsztalanabb képet mutatja. A malmok leépítettek, a nagy gazdaságok megszűntek, a pénzühiány minden keresletet csirájában megölt, az export utolsó vonaglástit éli.

A nagyvárad terménypiac szomorú helyzetéről a következő beszélgetést folytattuk egyik legelőkelőbb nagyvárad terménykereskedővel:

— Milyen volt az idei termés?

— Az idei termés nagy csalódást okozott. A hivatalos jelentések közepes jó termésről szööltek, de a nagyvárad piac egyáltalában nem érezte ennek az optimisztikus hangú jelentésnek áldásait. Különösen minőségileg volt nagyon gyenge a termés úgy, hogy az országos átlagtól eltekintve, a nagyvárad terménypiac hinterlandja határozottan csödot mondot az idén.

— És mi volt az oka ennek?

— Véleményem szerint a tervszerűtlenül és ötletszerűen végrehajtott agrár reform. A nagy gazdaságok márol-holnapra megszűntek és beigazolódott az, hogy a kellő tőke és munkaerő nélkül szinylődő néhány holdas kisbirtok, amelynek vezetéséhez még a szakértelem is hiányzik, nem képes a követelményeknek megfelelni.

— Lehet-e exportra számítani az idén?

— Az export ugyszólván teljesen megszűnt és reményünk sincs arra, hogy a közel jövőben feltámad. A nagyvárad malmok mérsékelt üzemmél és csak vámörlesre berendezkedve dolgoznak, legfeljebb a legszűkebb helyi szükségletet tudják kielégíteni. A malmok egyébként is főképen barna

telenségi ügyem. Már több, mint egy hete nem történt benne semmi. A hitelezők most unni kezdenek. Ezt a hangnemet jobban szeretem. Goromba leveleket kapok, amelyek csöddel fenyegetőznek. Diadal jelvényképen mutatom be az ügyvédemnek mindegyiket. A csödot! Hiszen én is ezt akarom. Meg is válaszolom mindjárt, hogy szivességet tesznek vele, ha végre rendet teremtenek ebben a kuszált helyzetben.

Nem jön válasz. Az ügyvédem azt mondja, hogy ez a fizetéseimtelenségi betegség második szimptomája. A láz ilyenkor emelkedni kezd. A hitelezők épen olyan bajban vannak miattam, mint én ö miattuk. Ha ök is abban a véleményben volnának,

mint én, valamennyiöknek csödot kellene kérni önmaguk ellen. Erre az öngyilkosságra azonban nem mindenkinek van elegendő bátorsága. Es nincs is szükség reá. Ha mindenki csödbe menne, márol-holnapra az összes üzleteket be kellene zárni és minden forgalom megakadna.

Most már értem, honnan fakad ez a nagy előzékenység és ez a váratlan udvariasság. Azt is értem, hogy némelyek miért gorombák, miért türelmetlenek. Ez mind csak szimptomata, jelenség, akár a láz a betegségnél. Pedig én soha életemben olyan egészséges nem voltam, mint most.

— drb.

(Folytatjuk)

lisztet dolgoznak fel, mert a finom liszt szállítása a vasuti tarifa emelése folytán nem fizetődik ki. A nagy uradalmak, amelyek eddig bőségesen el tudták látni a malmokat a szükséges terményekkel most, amint említettem, már nem funkcionálnak és így a nagyvárad terménypiac, még helyi viszonylatban is, jelentéktelenül zsugorodik össze. A malomipar csödje egyébként is külön fejezetbe tartozik, mert az egyik legszomorubb jelensége annak, mily rohamos

mértékben hanyatlak Nagyvárad ipara.

— És mi a kilátás a jövőre nézve?

— A legszomorubb. Ha az összes illetékes tényezők kellő időben nem érvényesítik befolyásukat Nagyvárad terménypiacának érdekében, már a legközelebbi időben ezt az üzletágot teljesen életképtelenné teszik külső viszonyok és nem is lehet beszélni komolyan Nagyváradról, mint terménypiacról.

Az Erdélyi Bank és Takarékpénztár már bejegyezte fiókjának cégét Nagyváradon

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank átalakulása megkezdődött Hargittay Bertalan az Erdélyi Bank igazgatója

Hirt adtunk arról nemrégiben, hogy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank átalakulása közvetlenül a megvalósítás előt áll. Ugy volt, hogy Conrad Ottó igazgató még a multhét folyamán Nagyváradra érkeztek és a szükséges intézkedéseket megteszi. Ez az ut azonban elmaradt.

Mint értesülünk, Conrad Ottó igazgató e hó 13-án Aradra érkezik, ahol a »Commerz« összes fiókjainak és érdekeltiségeinek vezetőivel megbeszélést tart.

Tudvalevő, hogy a Banca Christovelonai a szerződést Budapesten írta alá és e szerződés értelmében ez az intézet vette át a »Commerz« összes érdekeltiségeit. A fiókok és affiliációk nem közvetlen a Christoveloniba oivadnak bele, hanem az Erdélyi Bank és Takarékpénztár fiókjaiá válnak, melynek központja Kolozsváron marad.

Ennek az intézetnek alaptőkéjét negyven millió leiben állapítják meg, amelyből hatvanhét százalék román és harminchárom százalék külföldi érdekeltiség marad.

Az Erdélyi Bank és Takarékpénztár eddigi fiókjai és Pesti Magyar Kereskedelmi Bank fiókjai egybe fognak oivadni és felveszik az új céget.

A hatalmas intézet élére Hargittay Bertalan, a »Commerz« aradi fiókjának igazgatója kerül.

Hargittay Bertalan a nagyvárad pénzügyi körök nagyon jól ismerik, mert hosszabb ideig működött a nagyvárad fióknál is és egyébként is állandó összeköttetést tartott fenn a nagyváradiaikkal. Hargittay igazgató már meg is kötötte új szerződését az Erdélyi Bank és Takarékpénztárral, amelynek értelmében a vezérigazgatói állást elvállalta és Aradról Kolozsvárra költözködik.

Hargittay Bertalan, az Erdélyi Bank és Takarékpénztár új vezérigazgatója egyébként csütörtökön átutazott Nagyváradon és az itteni Kommerzfióknál látogatást tett.

Bizalmas forrásból nyert információk szerint a Kereskedelmi Bank fiókjának átalakulása az október hó 13-iki értekezlet után azonnal megkezdődött.

Az Erdélyi Bank és Takarékpénztár nagyvárad fiókjának cégét az elmúlt héten már be is jegyezték a nagyvárad törvényszéken. A cégábla rövidesen felkerül az eddigi cégfelirat mellé. A Kommerzfiók ugyanis nem szűnik meg, hanem a csöndes likvidáció és a teljes átvétel befejezéseig egyelőre tovább működik.

Uj üzleteket azonban már csak mint az Erdélyi Bank fiókjá fog kőtni, a régi követeléseket is átengedményezi az új alakulatnak.

IZUMOKAT

gyorsan és pontosan elintéz a Hegedüs Hirlapiroda

TELEFON: 458

A teljes átalakulás befejezéséig egy télesztendő lesz szükséges. Ez idő alatt a Kommerzfiók csak betéteket fog elfogadni,

A nagyváradai piac szempontjából a legfontosabb az a tény, hogy az intézet, mint az Erdélyi Bank és Takarékhéztár fiókja

a főintézet devizautorizációja alapján azonnal megkezdte a deviza- és valutaüzleteket. Előrelátható, hogy az intézet egyike lesz a legerősebb és legmegbízhatóbb helybeli devizabankoknak.

Érdekes, hogy az új alakulás, bár a Chrissoveloni érdeklődésére fog tartozni, üzletvezetés szempontjából teljesen megtartja önállóságát és teljes autonómiát nyar.

Itt írjuk meg, hogy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank központját két igazgatójának elhalálása folytán súlyos gyász érte. Papp Lőrinc az intézet ügyvezető igazgatója, aki több évtizeden át fáradhatatlan tevékenységet fejtett ki ennek a hatalmas banknak érdekében, — elhunyt. Egész életét munkában töltötte el és a szó szoros értelmében az íróasztala mellett érte a halálát.

A „Kommerz” központjának másik halottja Bánó Pál igazgató a könyvelési osztály főnöke. Halála szintén nagy veszteséget jelent az intézet számára, mert értékes munkát fejtett ki különösen adminisztrációs tekintetben a bank érdekében.

Vízumot utlevélre
Tel. 258
a Hegedűs
Könyvtárába kérik

DOBOZOKAT

minden kivitelben és formában a legolcsóbban a

Feldstrick

dobozgyárban kaphat Parcul Elisabeta (Erzsébet-liget)

Művészi kötésű

KÖNYVEKET

hatalatlan olcsó árban készít

Feldstrick

könyvkötészet, Parcul Traian (Széchenyi-tér) 6. sz. Moskovitz-palota

Barna patent-lemez

(bazar) cipészeknek és kalaposoknak, míg a készlet tart, a legolcsóbban árusítunk

Feldstrick

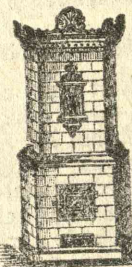
könyvkötészet Parcul Traian (Széchenyi-tér) 6

Tankönyveket 24 óra alatt bekötünk.

Mivel fűtünk a télen

Nem veszik a fát, mégis drágább lesz

A sok probléma közül nem a legkisebb az a nagyon aktuális kérdés, hogy mivel fűtünk a télen? Nem azért, mintha nem lenne elegendő fa az állomásokon, hanem a körülmények szerencsétlen összetalálkozása tesz problémát azzá, hogy miből vásároljuk meg szükséges tüzelő fánkat. A fatermelésről és a fatermeskedelemtől egyik legnagyobb nagyváradai fatermelő cég tulajdonosa a következő érdekes nyilatkozatot tette előttünk:

— A fatermelés egész Romániában, de különösen Erdély nyugati részében a legszomorúbb helyzetben van. A termelési engedélyek megszerzése, a különböző

hatósági beavatkozások annyira elkedvetlenítették a fatermelőket, hogy nagyon sok helyen egészen beszüntették az üzemet.

A termelésnek szünetelése némely vidék lakosságára nézve nagy csapást jelent, mert egyedüli kenyérkereseti lehetőségüktől fosztotta meg a környékbeli falvak lakóit. Nagyon sok helyen már kitermelték az erdőket, de az új termelési engedélyek megszerzése nem éri meg azt a fáradságot, amennyibe a mai rossz konjunktúra idején a fatermelés kerül.

— Nem túlzás, ha azt állítom, hogy a legutóbbi 2–3 esztendő alatt a környékbeli fatermelés hatvan százalékkal csökkent.

Az egyetlen, ami biztató lehetne a fatermeskedésre nézve az, hogy a faárak nálunk jelentősen olcsóbbak, mint a környékbeli államokban és különösen Magyarországon részéről még mindig igen nagy a kereslet.

— Ennek ellenére nem lehet tulságos optimista a tűzifa exportja iránt. Csehszlovákiában és Jugoszláviában nagy a konkurrencia és habár magasabb árakat kérnek mint mi, még sem vagyunk abban a helyzetben, hogy velük egyelőre konkurálhassunk.

— Dacára a katasztrófális pénzhiánynak, nem lehet számítani arra, hogy a fa ára esni fog, sőt ellenkezőleg.

számolni kell már jó előre a tűzifa árának lényeges emelkedésével. Az új vasúti tarifa, a horribilis kamatláb, az egyre növekedő termelési költségek lehetnének teszik azt, hogy a fa ára a kereslet és kínálat törvényei szerint alakuljanak ki.

Minthogy pedig a fatermelés mindig igen erős kezében van, a pénzhiány nem fog in-

dokul szolgálni arra, hogy a tűzifát értéken alul dobják piacra.

A tűzifa ára waggononként ma az állomáson hétezer-hétezeröttszáz lei. A meglévő mennyiség fedezi ugyan a szükségletet, de valószínű, hogy a legközelebbi napokban, amikor a fogyasztás megindul, a kereslet növekedni fog és ez újabb drágulást okoz. Messzebb vidékekről csaknem lehetetlen fára

Sok a tőkepénzes Nagyváradon

Akik abból élnek, hogy nincs pénz

A gazdasági élet fonákságára semmi sem jellemzőbb, mint az, hogy akkor, amikor Nagyváradon a pénzhiány fantasztikus méreteket ölt, amikor semmiféle tüzel, vagy vállalat nem látszik rentabilisnak, amikor becsületes munkával csaknem lehetetlen a napi kenyeret megkeresni,

Nagyváradon több ezer ember él abból, hogy tőkepénzes. Ezek az urak azok, akiket pontosan ott látni a délutáni feketénél, az ebéd utáni uzsonnánál és a vacsora utáni táncnál.

Szó sincs róla, nem milliárdosok, mégiscsak nem is milliomosok, évjáradékuk sincs és egész vagyonuk legfeljebb három-négyszázezer leit tesz ki.

Ez a három-négyszázezer lei Nagyváradon ma teljesen elég ahhoz, hogy valaki tőkepénzessé avanszirozzék. A szó szoros értelmében olyan tőkepénzessé,

akinek semmiféle foglalkozása, munkája, hivatala nincs, aki csak tőkéjének kamataiból él. Ezek az úgynevezett magánpénzesek, akik a három-négyszázezer leit „biztos” kezébe, vállalatoknál, cégeknek, adják ki s havi 3%—4% kamatot élveznek utána.

Ha valaki annyira vitte, hogy négyszázezer leit megtakarított és havi 3 százalékra kölcsönadta, az minden hónap elején inkasszálhatja a 12.000 lei minimumot, amelyből még kapu-

cinerre és sz. aközásra is telik. Négy százezer lei ma készpénzben elképzelhetetlenül horribilis összeg. Békében összesen tízezer koronát jelentett, amelyet az okos, előrelátó és bölcs kispolgár takarékbetétbe helyezett el és évi 5 százalékot, ötszáz koronát kapott utána. Ötszáz arany korona annyi időre biztosította az életstandardot, mint ma tízezer lei, tehát körülbelül egy hónapra. Békében természetesen az év tizenegy többi hónapjában még keserve sen kínlódní és fáradni kellett, hogy a tízezer korona boldog tulajdonosa megkeresse a házbért, a fűtést, a világítást a ru-

számítani. A román vasúti tarifa akadályozza meg ezt, amely egészen érthetetlenül úgy van megalkotva, hogy a szállítási költségek a távolság arányában fokozatosan növekednek. Meg kell elégedni tehát a helyi kínálattal és bizony a fogyasztók közönség számára szomorú perspektívát nyújt a legközelebbi jövő.

Tűzifa lesz elég, csak drága lesz és főképpen hiányozni fog a pénz, a mellyel a fát megvásárolhatjuk.

hát, az élelmet és a kávéházat

Ma ugyanaz a tízezer korona négyszázezer leire átszámítva, egész esztendőn át békés, nyugodt és biztos megélhetést nyújt.

Mindez azért van, mert nincs elég pénz. Az adós reszket attól a gondolattól, hogy a hitelező fel fogja mondani a négyszázezer lei kölcsönt és szívesen fizet havi tízenkétezer le kamatot, hogy ezt a katasztrófát magáról elhárítsa. Szó sincs róla

a négyszázezer lei tőke a legtöbbször már csak az álomok birodalmában él és sohasem lesz belőle reális valóság. A hitelező, a kis-tőkepénzes épen úgy tudja ezt, mint az adós, azonban senki sem beszél róla. Ez a tízenkétezer lei havi megváltási díj, amely már réggen elveszítette a kamatjellegét, mintegy biztosítószelepe a sok kitörni készülő gazdasági válságnak.

Abban a pillanatban, amikor az adós visszatudja fizetni négyszázezer leit, a hitelező zisztenciája omlik össze. Amíg fizeti, hónapról-hónapra kétségtelebbe válik, hogy kis tőkepénzes gondtalan-e az adós egzisztenciájában.

A gazdasági élet megfigyelt már nem is csodálkoznak a különös jelenségen,

amelyhez hasonló talán még sohasem volt amikor emberek együtt élnek. Megne tessék azt gondolni, hogy csak magánemberek folytatják a kis tőkepénzes hálás mesterségét.

Akárhány kis bank is van, amely létezését erre az abszurd mális gazdasági jelenségre zirozza és épen Nagyváradon fordult elő az elmúlt hétben a szomorúan komikus gazdasági jelenség,

hogy némely bank csőne többbe került, mint a magánpénz.

Kis tőkések azonban egy boldogan és gondtalanul élnek, amíg el nem következik a pillanat a számolás. Abban a pillanatban, ha a konszolidáció vetkezik, a legszörnyűbb katasztrófa fogja őket érní, lyenre még gondolni sem lehet: dolgozni fog kelleni nekik is.